

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ**

Архітектурний факультет

Кафедра образотворчого мистецтва і архітектурної графіки

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

професор Кащенко О.В.

„____” грудня 2022 року

**ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
ДО АТЕСТАЦІЙНОЇ РОБОТИ
НА ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ МАГІСТР
«Особливості формування інтер'єрів медіатек
на принципах універсального дизайну»**

Виконала студентка групи ОДПМ-61 Станових П. Ю.

Спеціальність: 023 – Образотворче мистецтво,
декоративне мистецтво, реставрація.

Спеціалізація: Художньо-декоративне оздоблення
інтер'єру

Керівники: професор Кащенко О.В.; Плісс Н.А.

Рецензент: _____

(прізвище та ініціали)

(вчене звання ,науковий ступінь)

Київ 2022 р.

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ**

Факультет: Архітектурний

Кафедра: Образотворчого мистецтва і архітектурної графіки

Освітній рівень: магістр за освітньо-професійною програмою

Спеціальність: 023 – Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво,
реставрація

Спеціалізація: Художньо-декоративне оздоблення інтер'єру

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету професор О.В.Кащенко

“ ____ ” _____ грудня _____ 2022 року

ЗАВДАННЯ

**ДО ВИКОНАННЯ АТЕСТАЦІЙНОЇ РОБОТИ
НА ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ МАГІСТРА**

Станових Поліна Юріївна

(прізвище, ім'я, по батькові студента)

1. Тема роботи «Особливості формування інтер'єрів медіатек на принципах
універсального дизайну»

затверджена наказом ректора КНУБА № __ від «__» _____ 20__ року

2. Керівник роботи професор Кащенко О.В.

(прізвище, ім'я та по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

3. Строк подання студентом роботи до захисту _____

4. Зміст пояснювальної записки за розділами:

Р. 1. Аналіз теоретичної бази та існуючих об'єктів медіатек

1.1. Аналіз науково – теоретичних джерел дослідження медіатек

1.2. Аналіз світового та вітчизняного досвіду проєктування інтер'єрів
та художньо-декоративне оздоблення медіатек

1.3. Нормативні вимоги щодо проєктування громадських будівель та
приміщень бібліотек, медіатек

Р. 2. СПОСОБИ ФОРМУВАННЯ ІНТЕР'ЄРІВ МЕДІАТЕК

2.1. Типологія приміщень медіатек

2.2. Закономірності формування медіатек на принципах універсального дизайну

2.3. Особливості методики художньо-декоративного оздоблення інтер'єрів медіатек

Р. 3. ЗАСОБИ І ПРИЙОМИ ПРОЄКТУВАННЯ МЕДІАТЕК

3.1. Умови і завдання на проектування та художньо-декоративного оздоблення медіатеки. Функціональні, планувальні, конструктивні, технологічні, композиційні, колористичні аспекти формування медіатеки

3.2. Предметно-просторова організація інтер'єру медіатеки.....

3.3. Вимоги до пожежної безпеки, цивільної оборони та охорони праці

3.4 Художньо-естетична гармонізація інтер'єру медіатеки

Р.4. РОЗРОБКА ДИЗАЙН-ПРОЄКТУ ТА ОЗДОБЛЕННЯ ДЛЯ МЕДІАТЕКИ

4.1. Особливості художнього рішення елемента (картини) для інтер'єру медіатеки

5. Графічний матеріал за розділами

Р. 1. _____

Р. 2. _____

Р. 3. _____

Р. 4. _____

Р. 5. _____

7. Календарний план виконання роботи: а) наукова частина;

б) практична частина.

Види робіт та їх зміст	Дата виконання
Розділ 1.	28.10.2022
Розділ 2.	22.11.2022
Розділ 3.	08.12.2022
Розділ 4.	15.12.2022
Остаточне оформлення роботи	20.12.2022
Направлення роботи на рецензування, перевірку на плагіат	20.12.2022
Попередній захист роботи на кафедрі	20.12.2022

8. Консультанти розділів атестаційної випускної роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Перевірив	
		дата	підпис
Розділ 1.			
Розділ 2.			
Розділ 3.			
Розділ 4.			
Розділ 5			

9. Дата видачі завдання _____

Зав. кафедри

(підпис)

Кащенко О.В.

(прізвище та ініціали)

Керівник

(підпис)

Кащенко О.В.

(прізвище та ініціали)

Студентка

(підпис)

Станових Поліна

(прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

Вступ.....	9
РОЗДІЛ I. Аналіз теоретичної бази та існуючих об’єктів медіатек.....	11
1.1. Аналіз науково – теоретичних джерел дослідження медіатек.....	11
1.2. Аналіз світового та вітчизняного досвіду проєктування інтер’єрів та художньо-декоративне оздоблення медіатек.....	21
1.3. Нормативні вимоги щодо проєктування громадських будівель та приміщень бібліотек, медіатек.....	32
Висновки до розділу I.....	39
РОЗДІЛ II. СПОСОБИ ФОРМУВАННЯ ІНТЕР’ЄРІВ МЕДІАТЕК.....	42
2.1. Типологія приміщень медіатек.....	42
2.2. Закономірності формування медіатек на принципах універсального дизайну.....	48
2.3. Особливості методики художньо-декоративного оздоблення інтер’єрів медіатек.....	62
Висновки до розділу II.....	65
РОЗДІЛ III. ЗАСОБИ І ПРИЙОМИ ПРОЄКТУВАННЯ МЕДІАТЕК.....	66
3.1. Умови і завдання на проєктування та художньо-декоративного оздоблення медіатеки. Функціональні, планувальні, конструктивні, технологічні, композиційні, колористичні аспекти формування медіатеки.....	66
3.2. Предметно-просторова організація інтер’єру медіатеки.....	72
3.3. Вимоги до пожежної безпеки, цивільної оборони та охорони праці.....	78
3.4 Художньо-естетична гармонізація інтер’єру медіатеки.....	82
Висновки до розділу III	85
РОЗДІЛ IV. РОЗРОБКА ДИЗАЙН-ПРОЄКТУ ТА ОЗДОБЛЕННЯ ДЛЯ МЕДІАТЕКИ.....	87
4.1. Особливості художнього рішення елемента (картини) для	

інтер'єру медіатеки.....	87
Висновки до розділу IV.....	91
Загальний висновок.....	92
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	94

ВСТУП

Постановка проблеми. Сучасна людина живе в технологічному інформаційному середовищі, кожного дня стикається з необхідністю отримувати, обробляти і передавати інформацію.

Поява сучасних технологій змінила уявлення не тільки функцій архітектурних об'єктів, але і підхід до їх формоутворення. У закордонній практиці сучасні бібліотеки дуже швидко перетворюються в медіатеки. Але розглядаючи ситуацію в Україні, можна відверто стверджувати про відсутність новітнього, комплексного підходу до створення медіатек.

Окрім цього, більшість будівель в нашій країні залишилися і працюють ще з часів Радянського Союзу. Типові П-подібні конструкції будівлі, типовий внутрішній дизайн. Будівлі прагнуть перероблення до сучасних умов. У зв'язку з цим актуальним стає дослідження багатофункціональної будівлі нового типу, що дозволить організувати внутрішній простір наповнений інтерактивними та мультимедійними технологіями для індивідуальної та масової роботи користувачів з інформацією. Необхідно створити гнучкий, багатофункціональний громадський простір, який міг би зацікавити населення.

Виходячи з цього, актуальним стає пошук нових, нетрадиційних принципів проектування, спрямованих на формування принципово нових інтерактивних медіатек та створення просторового середовища, комфортного для отримання інформації.

Також, на даний час, у нашій країні не продумано пересування та взаємодія з громадськими місцями для людей з обмеженими можливостями. Ця проблема помітна як на вулицях (наприклад: відсутність пандусів у будинках, закладах; пішохідні переходи з бордюром) так і у місцях громадського користування. Наприклад, діти з обмеженими можливостями змушені навчатися вдома, бо наші школи не облагороджені спеціальними

пандусами, ліфтами, необхідними розмірами проходів та іншим, а дорослі мають працювати лише дистанційно.

На сьогоднішні проектування і створення доступного середовища є однією з найважливіших частин соціальної політики кожної держави. У нашій країні принцип безбар'єрного середовища тільки починає свій розвиток. Але демократичне суспільство прагне виключити дискримінацію людей у будь-яких її проявах. Права людини не повинні бути позбавлені тих людей, чиї можливості та потреби відрізняються від загальноприйнятих норм.

Оскільки зараз наша країна незалежна, то ми повинні підтримувати та робити життя комфортним для усіх.

Система інклюзивної освіти – це складний, але ефективний процес, який вимагає від суспільства свідомості та спільного інтересу. Результатом впровадження цієї системи є реалізація прав людини, підвищення соціального рівня країни. В Україні мають з'явитись сучасні медіатеки, інтер'єр яких буде не тільки естетичним, зручним, а й функціональним для кожної людини, та атмосферу, яка буде мотивувати та налаштовувати на продуктивну роботу.

Метою дослідження є проведення аналізу зарубіжного та українського досвіду створення медіатек, визначення основних принципів та вимог універсального дизайну; сприяння створенню безбар'єрного середовища та створенню інтер'єрів медіатек.

Об'єкт дослідження: інтер'єр медіатек.

Предмет дослідження: художньо-декоративне дослідження медіатек на принципах інклюзивності.

Поставлені задачі.

- сприяти створенню безбар'єрного середовища; інтер'єрів медіатек;
- сприяти розвитку інклюзивної освіти;
- виявити фактори, які впливають на розвиток інклюзивності;

-дослідити художньо-декоративне оздоблення медіатек, форми, матеріали.

РОЗДІЛ I. АНАЛІЗ ТЕОРЕТИЧНОЇ БАЗИ ТА ІСНУЮЧИХ ОБ'ЄКТІВ МЕДІАТЕК

1.1. Аналіз науково – теоретичних джерел дослідження медіатек Аналіз теоретичної бази та існуючих об'єктів

Для початку розглянемо терміни, у чому різниця бібліотеки від медіатеки.

Поняття **бібліотека** характеризує інформаційний, культурний, освітній заклад, що має упорядкований фонд документів, доступ до інших джерел інформації та головним завданням якого є забезпечення інформаційних, науково-дослідних, освітніх, культурних та інших потреб користувачів бібліотеки [28].

Термін медіатека пішов з англійського слова Media - «носій» та грецького Θήκη «місце зберігання», представляє – високо технологічну бібліотеку, яка відповідає світовим стандартам обслуговування та включає різноманітні види документів, що забезпечують доступ до інформаційних та інтернет мереж.

Медіатека – це інформаційний центр, так званий коворкінг-центр, місце для дискусій, особистий мультимедійний простір, місце для неформального спілкування та отримання знань та інформації в невимушеній формі. Його метою є формування інформаційної компетентності як поєднання комп'ютерної грамотності, вмінь працювати з традиційними видами інформації в бібліотеці, етики, технологічної грамотності, критичного сприйняття і навичок комунікації. Це сучасна бібліотека, яка відповідає світовим стандартам обслуговування на основі фонду, що включає різноманітні види документів (від друкованих до електронних та

мультимедійних), а також забезпечує доступ до інформаційних мереж, включно інтернету. [20]

Кожен історичний період характеризується розвитком певного типу бібліотеки, що зумовлено як виконуваними нею соціальними завданнями, так і загальними тенденціями культурного та освітнього поступу.

Так, XVII ст. було часом динамічного розвитку церковних і монастирських бібліотек, XVIII ст. – період активного становлення бібліотек університетських. На межі XVIII-XIX ст. у Європі формуються бібліотеки нового типу – національні, у XIX ст. доміантною тенденцією стає поява та розвиток академічних бібліотек, а вже на початку XXI ст. – це комплексні науково-інформаційні центри, які одночасно виконують широкий спектр різноманітних функцій. Саме термін «медіатека» вперше з'явився у французькому бібліотекознавстві в середині XX ст.

Освітні ресурси розділені на групи (рис. 1.1.):

- Художні твори;
- Інтернет-ресурси;
- Підручники;
- Відео для навчання на You Tube;
- Енциклопедії.

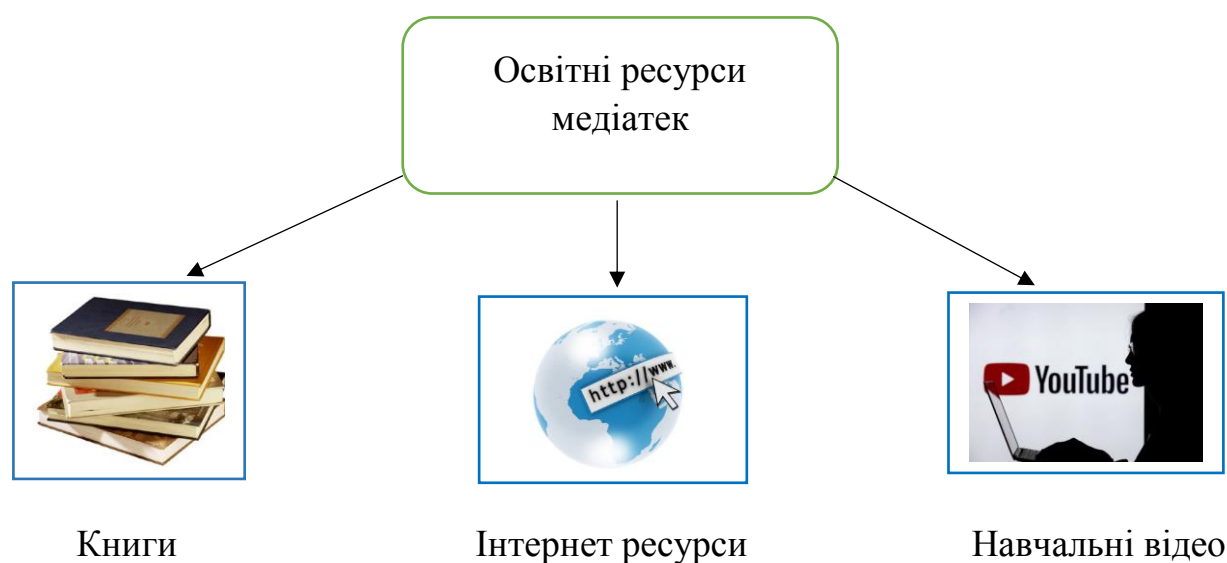


Рис.1.1. Освітні ресурси

Функціональна організація медіатек формується по принципу організації єдиного простору, що ділиться на чотири зони (рис.1.2.) :

- зона адміністративних приміщень;
- зона приміщень для культурно-масової роботи;
- мультимедійний блок;
- зона, що поєднує всі служби бібліотечного характеру: видачу абонементу, читальні зали, дорослий та дитячий відділи, прийом і запис нових читачів, місце, де видаються і приймаються книги.



Рис.1.2. Функціонально-планувальна організація медіатек

Сучасна бібліотека - медіатека має набір приміщень, який можна поділити на дві основні групи: виставки (перегляд), лекції та конференції (прослуховування). В інформаційному центрі можуть розміщуватися такі приміщення: зала видачі книг та контролю, читальні зали, книгосховище, виставково-експозиційна площа, лекційні та конференц-зали, глядацькі зали для перегляду відеоінформації, спеціалізовані навчальні класи, класи для майстер-класів, дитячі кімнати, книжковий магазин.

Розглянемо функції бібліотек.(рис.1.3.)

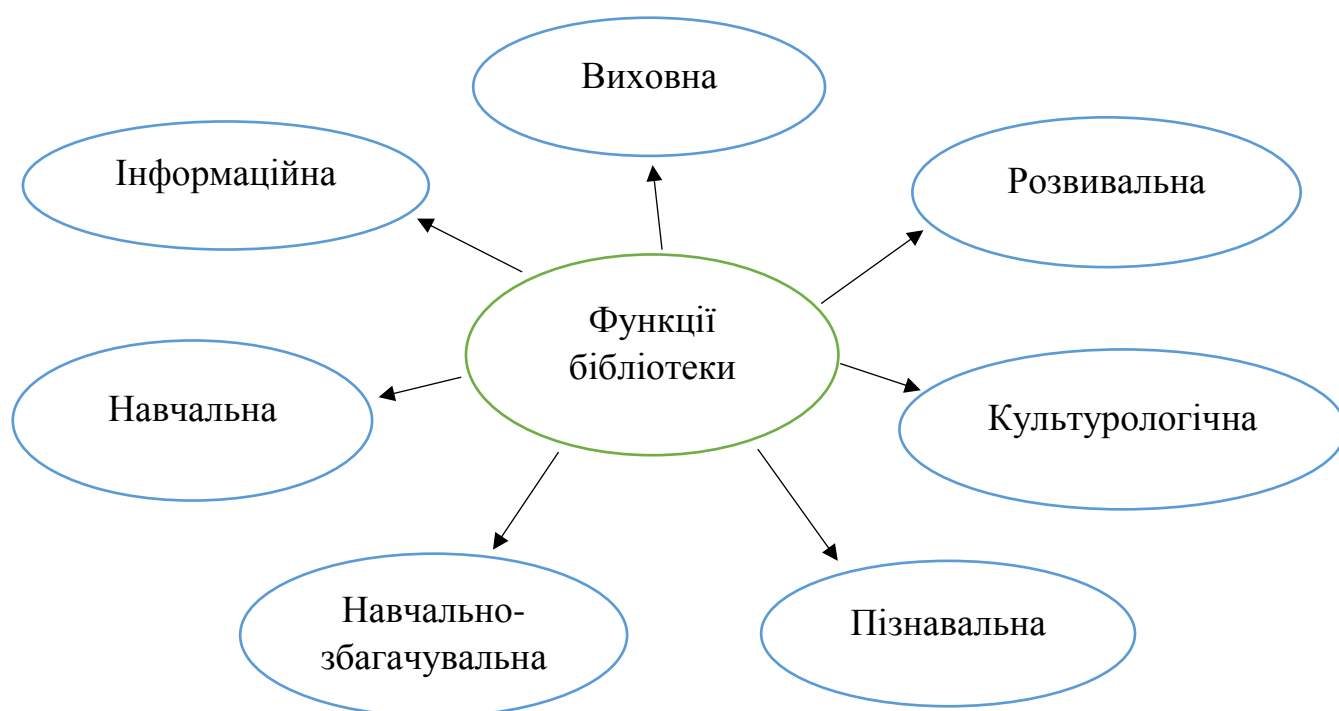


Рис.1.3. Функції бібліотеки

Медіатека, залежно від призначення та розташування, може бути кількох видів (рис.1.4.).

Класифікація медіатек:

- шкільна;
- при ВНЗ;
- окрема будівля;
- з розширеними функціями.

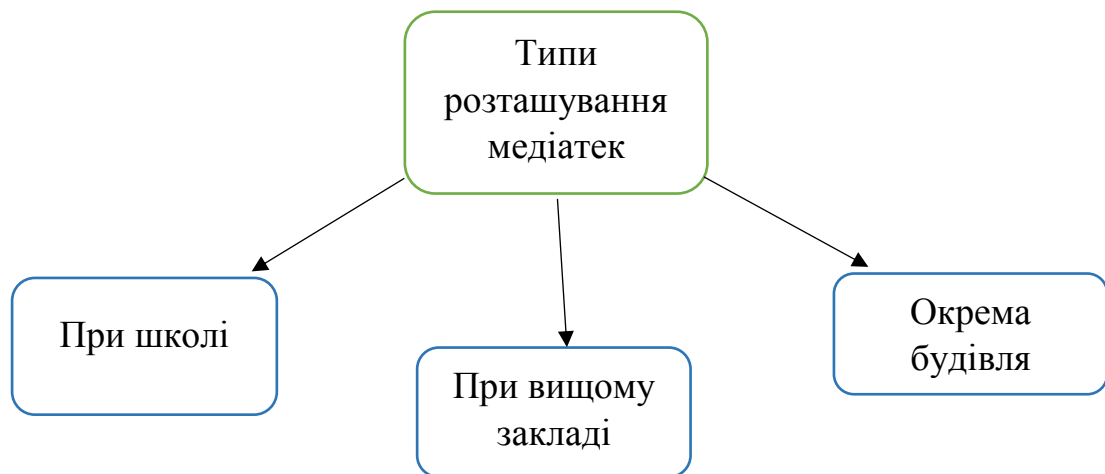


Рис.1.4. Типи розташування медіатек

Оскільки медіатека на принципах інклюзивності, то розглянемо поняття інклюзії та універсального дизайну.

Інклюзія (від англ. inclusion — включення, залучення) — процес збільшення ступеня участі всіх громадян у соціумі. Потребу збільшення участі відчувають насамперед ті, що мають фізичні чи ментальні порушення [24]. Він передбачає розробку і застосування таких конкретних рішень, які зможуть дозволити кожній людині рівноправно брати участь в академічному і суспільному житті. Поняття інклюзії близьке за значенням з поняттям інтеграція. При інклюзії всі зацікавлені сторони повинні брати активну участь для отримання бажаного результату.

Універсальний дизайн — це стратегія, спрямована на те, щоб проєктування і компоненти будь-якого середовища, виробів, комунікацій, інформаційних технологій чи послуг були однаково доступні чи зрозумілі всім та відповідали вимогам спільного користування.

Універсальний дизайн є економічно ефективним підходом, бо задовольняє потреби всіх користувачів уже на початковому етапі розроблення та проєктування, таким чином уникаючи майбутні нераціональні витрати [13].

Універсальний дизайн потрібний усім, та особливо:

- дітям у школах;

- батькам з малими дітьми;
- пацієнтам у лікарнях;
- дітям до 7-ми років;
- людям з інвалідністю;
- вагітним жінкам;
- людям похилого віку;
- людям низького чи високого зросту;
- людям з великою масою тіла;
- будь-якій людині, якщо в певний проміжок часу вона менш уважна або менш мобільна;
- педагогам, які мають інвалідність та хочуть займатися улюбленою справою;
- представникам громадських організацій, які опікуються особами з особливими потребами;
- представникам публічної влади (зазвичай у закладах освіти розташовуються виборчі дільниці; для проведення семінарів, тренінгів тощо з різних питань).

Тож, універсальний дизайн важливий не тільки для осіб з інвалідністю, але й для більшості осіб нашого суспільства. Не варто забувати, що на певних етапах життя кожен із нас може належати до цієї категорії людей.

Універсальний дизайн освіти – це підхід, що забезпечує філософську основу для розроблення широкого спектра навчальних продуктів та довкілля з урахуванням потреб усіх учнів із самого початку. Це стосується не тільки аспектів освітнього процесу: навчального плану, оцінювання знань, методів викладання, навчальної програми, шкільного дизайну, бібліотеки, спортивних майданчиків, гуртожитків, веб-сайтів, інструкцій, але й шляхів реформування публічного управління освітою осіб з особливими потребами [13].

Принципами універсального дизайну (рис.1.5.) є:

- принцип рівності та доступності середовища для кожного;

- простота використання незалежно від досвіду, рівня освіти користувачів та віку;
- сприйняття інформації, незалежно від сенсорних можливостей користувачів;
- гнучкість у використанні середовища;
- не призводить до втоми – дизайн розраховано на незначні фізичні ресурси користувачів;
- наявність необхідного простору при різних підходах до навчання, незалежно від фізичних особливостей та мобільності користувача.



Рис.1.5. Принципи універсального дизайну

Медіатекам присвячена велика кількість досліджень, як теоретичних, так і методичних аспектів, ця проблема висвітлена у багатьох працях

науковців.

Наприклад, **Дубініна А.О.** досліджувала архітектуру медіатек, сучасні засоби виразності. Її стаття присвячена питанням проектування нового типу будівель – медіатеки, що з'явився в результаті трансформації традиційної бібліотеки під впливом сучасних соціальних економічних і технологічних умов. Досліджуються тенденції та засоби створення виразної образної архітектури медіатек. [12]

У своїй праці Дубініна підіймає проблему глобалізації та універсальності архітектурних рішень, що призвело до того, що багато міст стрімко втрачають свій національний колорит і стають схожими одне на одного. У відповідь на ці процеси починається пошук ідентичності місця. [12] Новаторські та різноманітні рішення у сучасних проєктах медіатек покликані служити, зокрема, цій меті. За її думкою будівля медіатеки повинна відповідати місцю та конкретним інтересам, уподобанням місцевих жителів, їх традиціям та культурним цінностям, а також виражати в собі цю «конкретність».

Поряд із цим варто згадати вказівку **Х. Фостера** на необхідність мотивування експресивності форми, без якої «..архітектура стає довольною та примхливою»[30]. Адже іншим засобом створення емоційної архітектури медіатек є використання кольору у вирішенні фасадів. Аналіз показав, що найефективнішим є емоційний або символічний принцип поліхромії, за яким колір розподіляється за формою будівлі дрібними плямами або смугами, поєднується з орнаментом або зображеннями та поєднує всі площини будівлі в цільне мальовниче полотно. У цьому випадку поліхромія не так поділяє, як служить об'єднанню, не так організує форму, скільки створює своєрідний настрій, атмосферу простору.

А.Г. Раппапорт вивчав проблеми емоційного впливу архітектури на людину, та вказує: «Емоційна реакція цілісна і відображає не лише зовнішнє, а й «внутрішнє» середовище людини, його самопочуття, настроїв та багато

чого, що не залежить від архітектурної споруди, що перебуває наразі у полі зору. [12]

Наприклад, асиметрія наукової бібліотеки Пітера Б. Льюїса Принстонського університету (США) постійно тримає увагу глядача у напрузі, пропонує несподівані різноманітні ракурси; динаміка форм бібліотеки префектури Міягі (м. Сендай, Японія); контраст як провідний прийом композиції меду Вищою школою менеджменту (м. Нант, Франція) зіставляє масштаби, інтер'єр та екстер'єр, світло і тіні: створення ілюзорних, ірраціональних просторів та мас центральної бібліотеки Сітла (США) вводить глядача в оману щодо істинних розмірів та тектоніки; незвичні орієнтири –спіраль у проекті центральної бібліотеки Брабант (Нідерланди) та діагональ у композиції бібліотеки Технічного університету (м. Делфт, Нідерланди) надають формі динаміки: дисиметрія, різне трактування однакових форм бібліотеки-парку Іспанія (м. Медельїн, Колумбія) використовується для загострення відносин між подібними елементами.

Минервин Г.В. [19] розкриває загальні задачі та принципи художнього проектування інтер'єрів громадських будівель. Головну увагу приділяє принципам естетичного формоутворення.

Грашин А.А. [5] у своїй роботі виявив методи дизайн-проектування предметного середовища.

Курбатов Ю.[15] аналізує творчий підхід до зонування в бібліотечних будівлях, як в культурних центрах, за проектом Алвара Аалто.

Володин Б. [4] зосереджує увагу на досконалості до інформаційних каналів, вказує на реорганізацію у сфері бібліотек на прикладі Фінляндії.

Матлина С.Г. [18] дає рекомендації для естетичного формоутворення бібліотечних приміщень.

Гуленко В.У. [6] розглядає архітектуру нових знань у поєднанні зовнішньої та внутрішньої прояви психіки людини у вигляді системи.

У своїх працях **Малик Т.В., Воробйова А.В.,** [17] визначили два прийоми об'ємно-планувального рішення: рівнозначний та пріоритетний.

Перший прийом заснований на тому, що бібліотека грає рівнозначну функціональну роль щодо інших складових елементів медіатеки в контексті багаторівневого планування (Медіатека в Сендаї, Японія) та планування, розвиненого по горизонталі з використанням просторів, що перетікають (медіатека в Нанті, Франція).

Другий прийом робить акцент на бібліотеку, як композиційне та функціональне ядро, підпорядковуючи йому решту складових інформаційних блоків медіатеки (Медіатека в Орлеані).

Поняття бібліотеки, як окремо існуючої будівлі з інформаційними просторами стає неактуальним. Зберігши колишні функції, бібліотека розсуває межі та перетворюється на центр спілкування, роботи та відпочинку, поєднуючи у собі різні методи подачі та обробки інформації, тобто в медіатеку. Вони кажуть, що для забезпечення комфортного та доступного процесу отримання інформації та роботи з нею, концепція організації медіатеки має базуватись на таких принципах:

а) гнучке планування, що дозволяє простору змінюватись у міру використання її відвідувачем;

б) адаптивність, ні що має перешкоджати кожному відвідувачу незалежно від віку, соціального становища, фізичних можливостей користуватися послугами медіацентру;

в) сприйнятливість, тобто здатність донести необхідну інформацію.

[39]

Сучасна медіатека прагне запропонувати споживачеві відвідати свої експозиційні площі, сходити в кіно, подивитися медіа представлення, пообідати, попрацювати, або відвідати майстер-клас в одному зі своїх зальних просторів. При цьому послуги надаються всім охочим без винятку незалежно від статі, віку, національності та фізичних можливостей.

А.Я. Радюк розглядала фактори, що впливають на формоутворення сучасних бібліотек. На прикладі деяких бібліотек закордонного досвіду

виявила основні особливості, що впливають на просторову композицію бібліотеки.[3]

Адже закордонний досвід дає поштовх для безлічі ідей, які можуть бути використані в архітектурно-будівельній практиці бібліотечних споруд України. Увага з боку архітекторів до формоутворення та багатофункціональності сучасних бібліотек, створює умови для розширення будівель, що мають стратегічне значення для культурного та освітнього розвитку держави. Вітчизняні архітектори та дизайнери мають привернути увагу уряду та місцевої влади до проблеми бібліотек, адже тільки освічені та духовно багаті люди можуть підняти свою державу на рівень високорозвинених країн світу.

Є.А. Бевз писав анотацію на тему «ІСТОРІЯ ЕВОЛЮЦІЇ БІБЛІОТЕЧНОГО ПРОСТОРУ». [27]

В результаті дослідження історичного досвіду проектування бібліотек, визначив основні фактори, які впливають на формування простору це інформаційний носій та метод зберігання, тип бібліотеки, позиція читача на час праці з колекцією, архітектурно-конструктивні системи.

Виявив, що на певному етапі життя суспільства бібліотека перестає бути власністю тільки приватної особи, або частиною установи: монастиря, музею, академії - вона стає самостійною будівлею. [27]

Розробив концепцію еволюції від античних часів і до двадцятого століття. Послідовність еволюції: відкритий простір, лінійний вузький простір, купольний круглий і квадратний простір, комбінована структура з вільним центральним простором і периметральними невеликими просторами, довгий відкритий простір з вільною планувальною структурою, оболонка з максимально гнучким плануванням. [27]

1.2. Аналіз світового та вітчизняного досвіду проектування інтер'єрів медіатек

Спочатку розглянемо вітчизняний досвід медіатек. Наукові бібліотеки Угорщини, Польщі, Словаччини, Словенії, Хорватії, Чехії почали використовувати електронні видання з 1989 року, іноді паралельно із підключенням до Інтернету. При цьому обидва ці процеси розглядалися як інструмент входження до глобальної інформаційної інфраструктури.

Очевидно, що найбільше електронні видання залучають дітей та підлітків, для яких цікавіші ігрові та навчальні програми, ніж заохочення читання. У всіх країнах персонал бібліотек повинен був не тільки оперативно освоїти самостійну роботу на комп'ютерах, але й вивчати можливості конкретних СО-видань, знаходити надійні джерела їх отримання, виробляти критерії оцінки для них.

Проблемою у публічних та наукових бібліотеках, стала невідповідність потенційних користувачів. Багато закордонних фахівців звернули увагу на те, що навіть студенти вузів — категорія мобільна та технічно грамотна, — у 1980-х роках зазнавали труднощів у використанні інтернет-видань.[40]

Бібліотекарі повинні були не тільки зробити електронні видання більш зручними, як інформаційний ресурс і привчити до них читачів, а й навчити користування комп'ютером. У бібліотеках писалися керівництва, створювалися навчальні класи, проводилися уроки комп'ютерної грамотності, надання необхідної допомоги читачам. Подібні послуги надає переважна більшість закордонних бібліотек, як правило, у формі персональної консультації при виборі електронного видання або роботі з конкретною базою даних. Проте такий підхід є більш характерним для європейських країн. Американські бібліотекарі розглядають проблему консультаційної підтримки жорсткіше — персонал дає короткі пояснення, як використовувати мультимедіа, але бібліотекарі не вважають за необхідне навчати користувачів різним типам програм і пояснювати специфіку обладнання.

В Україні принцип медіатек ще не дуже розповсюджений, але розглянемо декілька прикладів.

На фото Львівська медіатека (рис.1.6.). У ній облаштували інклюзивний вхід з пандусом, нові стильні меблі, сучасне технічне оснащення, тут багато світла і зелені. Нова медіатека має зручне зонування: є дитяча кімната, міні галерея, лекторій та читальний зал, а також зона для кавування та приємних розмов.



Рис.1.6. Львівська медіатека

Джерело:https://zaxid.net/u_lvovi_vidkrili_suchasnu_mediateku_na_vul_mikolaychuka_n1508383

У місті Маріуполь за рік у приміщенні бібліотеки зробили ремонт, на першому поверсі залишили читальний зал. Відвідувачі можуть читати і з планшетів або електронних книг, які дають у бібліотеці, також є велика зона коворкінга і лекторій (рис.1.7.).

Зовні– це типова двоповерхова радянська будівля, побудована у 1970-х роках. До 2019-го всередині розташовувалася міська бібліотека.



Рис.1.7. Маріупольський коворкінг центр

Джерело: <https://www.the-village.com.ua/village/city/public-space/290743-misto-z-potentsialom-misku-biblioteku-v-mariupoli-peretvorili-na-tsentri-rozvitku-startapiv>

Кожна будівля медіатеки повинна включати багато функцій, тісно пов'язаних між собою. Це змушує дотримуватися певних принципів розробки концепції організації простору медіатеки. Про ці принципи коротко описали **Малик Т.В.** та **Воробйова А.В.** у своїй роботі «Особливості формування сучасного інформаційного простору медіатек за кордоном». [17]

Основними з них можна назвати:

- адаптивність – можливість користуватися медіатекою відвідувачам будь-якого віку, статі, соціального стану та фізичних можливостей, тобто відповідати новим вимогам та умовам.
- гнучке планування, завдяки якому простори змінюються по при використанні його відвідувачем;
- сприйнятливність – здатність донести необхідну інформацію;

Сучасні архітектурні рішення все частіше орієнтуються на застосування принципів, що дозволяють створити відкрите перетікає простір, замінюючи традиційний ізольований простір бібліотек.

На початку XXI ст. американський архітектор та бібліотечний консультант Ендрю Макдональд запроваджує принципово нові критерії оцінки якості бібліотечних будівель: «шарм» та «вау» [31], які переносять фокус уваги проєктувальника із суто функціональними характеристиками в область емоційного сприйняття будівлі. Сам Макдональд говорить про

необхідність проєктувати «сміливі простори, що захоплюють розуми користувачів та виражають дух закладу» [31]. Дослідник порушує актуальну для сьогоднішніх архітекторів проблему: системний пошук індивідуального, виразного, емоційного формоутворення будівель бібліотек. Такий підхід дозволяє сучасним архітекторам проєктувати медіатеки як будівлі-символи, будівлі-враження, навіть будівлі-атракціони, а не позбавлені образності та індивідуальності утилітарні об'єкти. «Чорний діамант» (рис.1.8.) у Копенгагені (Данія) та Мінську (Республіка Білорусь), «Дорогоцінна перлина», що знаходиться всередині «раковини» Олександрійської бібліотеки (Єгипет).



Рис.1.8. Королівська бібліотека Данії

Джерело: https://locusterra.ru/korolevskaya_biblioteka_danii/

Вони відображають уявлення про бібліотеку як символ цінності. Композиція будівлі бібліотеки, що нагадує летючу тарілку або космічний корабель (Національна бібліотека Казахстану, Астана, Казахстан) пов'язує можливості бібліотеки з кроком у майбутнє. (рис.1.9.)

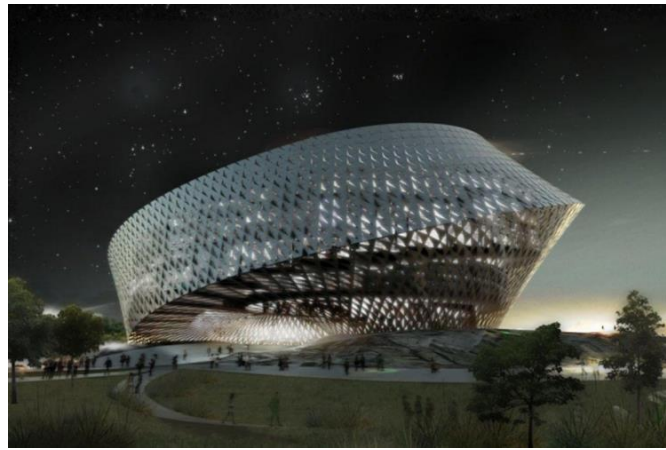


Рис.1.9. Національна бібліотека Казахстану

Джерело: <https://archi.ru/projects/world/6217/nacionalnaya-biblioteka-kazakhstana>

Бібліотека міста Тампере (Фінляндія) зверху має форму глухаря, (рис.1.10) будівлю Національної бібліотеки Чехії (Прага, Чехія) планується втілити у вигляді фіолетового восьминога. Яскраві архітектурні експерименти, що сприймаються часом як фарс або чудасії, є базовим фактором самоідентифікації, візуалізації іміджу бібліотек.



Рис.1.10. Tampere City Library

Джерело: https://www.tripadvisor.ru/Attraction_Review-g189948-d590802-Reviews-Tampere_City_Library-Metso-Tampere_Pirkanmaa.html

На даний час є дуже багато цікавих закордонних прикладів медіатек.

Алвара Аалто – фінського архітектор, найвідоміший в історії архітектури бібліотечних будівель. У багатьох містах Фінляндії створені публічні бібліотеки за його проєктами.

Першою стала будівля міської бібліотеки у Выборзі, побудована ще до війни. (рис.1.11.) Все в цій будівлі передбачалося для книги та для читача. Основний принцип – функціональність. Для закритого зберігання літератури призначалася мінімальна частина простору. Все інше, у вигляді віяла, для відкритого доступу. Особлива увага приділялася освітленню. (рис.1.12.)



Рис.1.11. Міська бібліотека Выборг

Джерело: <https://reg-813.livejournal.com/22293.html>

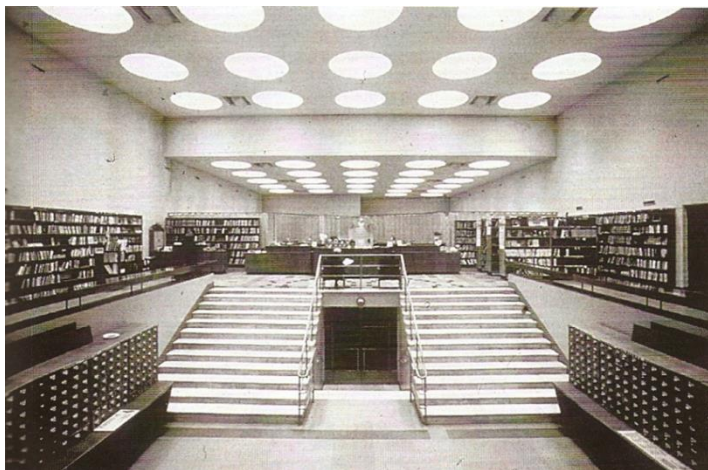


Рис.1.12. Міська бібліотека Выборг

Джерело: <https://reg-813.livejournal.com/22293.html>

Це планування зробило великий вплив на подальші проєкти будівель публічних бібліотек різних країн, таких як Японія, Єгипет, Германія, Фінляндія.

Достатньо цікава з усіх боків медіатека, побудована в японському місті Сендай архітектором Тойо Іто. (рис.1.13.) У її архітектурній побудові вдало застосовано концепцію вертикальних колон з вертикальним зонуванням, що створюють конструктивний каркас будівлі.

Комплекс включає картинну галерею, бібліотеку, візуальний медіацентр, а також центр для людей із дефектами зору та слуху. Ця концепція функціонального зонування дає можливість виникнення вільно перетікаючого простору, коли людина легко може переходити з читального залу до кінозалу або картинну галерею. Це також дозволяє скоротити психологічне та емоційне навантаження від перебування в монотонному інформаційне середовище. Кожен поверх у цьому комплексі – адаптивний простір. Функції та поділу простору рівнозначні між собою. А наявність у медіатеці центру для людей з дефектами слуху та зору говорить про сприйнятливості даного комплексу.



Рис.1.13. Медіатека міста Сендай

Джерело: <https://theoryandpractice.ru/posts/831-mediateka-goroda-senday--arkhitekturnyy-pamyatnik-i-montazhnaya-studiya>

Значною подією стало будівництво в 2002 році Олександрійської бібліотеки. (рис.1.14.) Зараз вона вважається однією з головних визначних пам'яток сучасного Єгипту. Будівля бібліотеки символізує собою сонячний диск — божество, якому поклонялися в Давньому Єгипті.



Рис.1.14. Олександрійська бібліотека в Єгипті

Джерело: <https://hottravel.top/index.php/alexlibrary/>

Зовсім іншим, за принципом планувального рішення, є комплекс регіональної медіа-бібліотеки Aimé Césaire Media Library, розташованої в селі Бланза (Франція). (рис.1.15.) Ця споруда цікаво поєднує у собі два напрями використання будівельних та оздоблювальних матеріалів. З одного боку це матеріали такі як дерево, метал та бетонні панелі, що говорить про сучасність і високу технологічність об'єкта, а з іншого – дах виконаний з черепиці, традиційного в цьому регіоні матеріалу для покриття дахів.

Таким чином, нижній рівень із бетону, а верхній – обрамлений деревом. Це також дає можливість візуально відокремити громадські простори від адміністративних. У цьому проєкті звична організаційна структура бібліотеки повністю переосмислено.

Незвичайним є і те, що тут відсутній єдиний центральний стіл видачі книг, а натомість запропоновано простір, поділений на тематичні зони такі як: преса, фантастика, документальна література, мультимедіа, з локальними центрами обслуговування відвідувачів.

Всі зони розподілені за нижнім та верхнім поверхам і орієнтовані на атриум зі скляним дахом у центрі споруди. Aimé Césaire Media Library містить елементи домашнього життя. Відвідувач тут відчувається комфортно, вільно пересуваючись з однієї зони в іншу. А також він може вибирати розмір та рівень освітленості читального залу.



Рис.1.15. Aimé Césaire media library Blanzat – France всередині

Джерело: <http://www.gplus-architectes.com/eng/project/aime-cesaire-media-library/>

Вражає своєю архітектурою нова центральна бібліотека Ооді. (рис.1.16.) Бібліотека Ооді розташована в осерді Гельсінкі. Таке місце символізує зв'язок влади і населення, а також представляє бібліотеку як важливу частку культурного життя столиці. Звернення до різноманітних геометричних форм дозволяє не тільки досягти певного естетичного ефекту, але і використовувати нестандартні контури устаткування і конструкцій, щоб зробити простір більш функціональним.

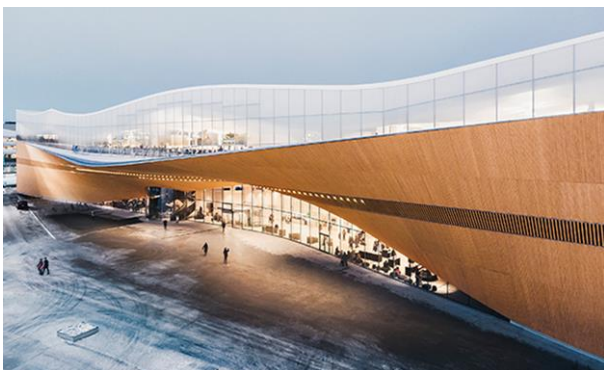


Рис.1.16. Бібліотека Ооді. Гельсінкі

Джерело: <https://chytomo.com/chomu-publiczna-biblioteka-oodi-stala-najkrashchoiu-v-sviti/>

Просторове рішення читального залу спостерігається в міській бібліотеці фінського міста Лахті. У його основу покладений вельми важливий для інтелектуального простору принцип зміни зорових вражень від сприйняття інтер'єру найближчого оточення будівлі. Зона для читання комфортно розташувалася уздовж хвилеподібної скляної стіни, за якою

знаходиться каскадна рослинна композиція. Подібний принцип наділений цілком певним психологічним сенсом і допомагає хоч би частково позбавитися від навантаження, що неминуче виникає в процесі тривалої концентрації уваги при читанні.

Відкритий простір, якщо це ще і великі площі, вимагає підвищеної уваги до організації навігації в нім. Це система навігації, інформаційних табло і стендів. Вдале рішення, коли залучений верхній простір приміщення.

Також цікавим об'єктом є бібліотека Maranello Library . (рис.1.17.)

Бібліотека відкрилася для відвідувачів Італії у 2011р. Проект розвивався, починаючи з визначення трьох основних приміщень, що відповідають зоні консультацій, великому читальному залу та багатофункціональним кімнатам, ці останні приміщення можна використовувати самостійно. В середині цих трьох основних приміщень розташовані консультаційні та бібліотечні фонди, бібліотека газет, аудіо архів і відеотека, ігрова кімната, багатофункціональна кімната, навчальний зал, історичний красзнавчий архів, експозиція та кімната тимчасових виставок. У середині цих приміщень передбачено деякі службові приміщення, які передбачають деякі станції для консультації з каталогами та доступу до Інтернету, бюро абонементу користувачів, адміністративні офіси для працівників бібліотеки та бібліотечний склад.

Поділ простору читального залу відбувся відповідно до потреб груп людей різних вікових категорій. Особлива увага приділена дитячим приміщенням від 2 до 6 років, для дітей від 6 до 10 років і для дітей від 11 до 14. Студенти старших класів та університетів натомість мати консультаційні та навчальні сфери, які не заважають іншим відвідувачам. [38]

Білі меблі, стіни, стеля, що відображають денне світло і привносять в інтер'єр відчуття комфорту, легкості та чистоти. Зал бібліотеки укомплектований мобільною, функціональною меблями та наповнений яскравим світлом.

Світло, яке пронизує відкритий простір бібліотеки, виконується у грі у відображення, яка відбивається від білих елементів меблів, елементів підлоги та елементів конструкцій. Цокольний поверх складається з паралелепіпеда, доступного по сходах і ліфта для інвалідів, з функцією товарного ліфта для книг. [38] У підземній зоні знаходяться складські приміщення для бібліотечної спадщини, а також історичний місцевий архів, який має мало відповідних консультативних зон.



Рис.1.17. Бібліотека Maranello Library

Джерело: <https://www.archdaily.com/355478/maranello-library-andrea-maffei-architects>

1.3. Нормативні вимоги щодо проєктування громадських будівель та приміщень бібліотек, медіатек

Необхідно використовувати норми проєктування для формування об'ємно-просторової організації медіатеки, звертати увагу на: мікроклімат приміщень, вимоги та стандарти. Бібліотеки та медіатеки мають свої норми проєктування, тут об'єднуються декілька функцій в один простір.

Дивлячись на різну закордонну архітектуру, можна відмітити, що принципи «діалоговості» будівлі, упроваджені архітекторами-постмодерністами, на сьогоднішній момент актуальні. Наприклад, гармонійно вони стали втілюватися в першу чергу в бібліотеках, трансформувати даний тип будівель, наповнюючи його цікавими функціями і ще цікавішими взаємозв'язками між ними, що знаходить втілення і в зовнішньому вигляді і в інтер'єрах. Поява медіатек, як заведено називати

даний тип будівель, примушує радикально міняти характер використання багатьох приміщень. Архітектурні і дизайнерські рішення все більш орієнтуються на створення умов, що дозволяють гнучко «сполучати» різні види культурної та пізнавальної діяльності в структурі одного об'єкту. А це означає безперервність, перетікання просторів, динаміку і комунікативність. Вже давно книги і все, що втілене на папері, не єдине джерело інформації. Розвиток нових способів зберігання і розповсюдження диктує свої умови бібліотеці. Разом з кінофільмами, компакт-дисками і іншими носіями інформації вони завжди існуватимуть поряд. [29]

Відкритий простір, якщо це ще і великі площі, вимагає підвищеної уваги до організації навігації в нім. Це система покажчиків, інформаційних табло і стендів. Вдалим рішенням є задіяний верхній простір приміщення. Фахівці відзначають важливість піктограм, їх «помітність». Практика показує, що велика кількість тексту на одному листі або зосередженість великої кількості інформації в одному місці, не викликають бажання з ними ознайомитися.

Світло – це ще одна важлива складова при плануванні бібліотечного простору. В умовах півночі, короткого світлового дня, особливо важливий правильний підхід до організації освітлення.[29] Найкраще людина сприймає природне освітлення.

Основною просторовою ідеєю нової будівлі є розділення на функціональні “шари” – поверхи, що надають відвідувачеві можливість за бажанням переходити з кінозалу в читальний або відео зал, а з інформаційного залу – в дитячу зону або кафе. Функції різних приміщень, що чергуються, скорочують психологічні навантаження, що виникають із-за тривалого перебування в монотонному інформаційному просторі, а також стимулюють людину на різноманітне і цікаве отримання інформації.

Для забезпечення комфортного, доступного процесу отримання інформації та роботи з нею, концепція організації медіатеки має базуватись на наступних принципах:

- а) сприйнятливість, тобто здатність донести необхідну інформацію;
- б) адаптивність, ні що не має перешкоджати жодному відвідувачу незалежно від віку, соціального становища та фізичних можливостей користуватися послугами медіацентру;
- в) гнучке планування, що дозволяє простору змінюватись у міру використання її відвідувачем.

Сучасна медіатека прагне запропонувати споживачеві відвідати свої експозиційні площі, сходити в кіно, подивитися медіа виставу, пообідати, попрацювати, або відвідати майстер-клас в одному зі своїх зальних просторів. При цьому послуги надаються всім охочим без винятку незалежно від статі, віку, національності та фізичних можливостей.

Основою державної політики в галузі бібліотечної справи є реалізація прав громадян на бібліотечне обслуговування, забезпечення загальної доступності до інформації та культурних цінностей, що збираються, зберігаються та надаються в тимчасове користування бібліотеками. [8]

Сучасний світ дуже швидко змінюється, тому громадський простір зможе залишатися потрібним та актуальним тільки якщо буде легко адаптуватися до змін в житті своїх відвідувачів. Дизайн і архітектура оновленої бібліотеки повинні залишати можливість для майбутніх перетворень, для адаптації приміщень майбутніми відвідувачами під себе. [14]

Розберемо базові якості:

- гнучке використання в часі;
- технічно адаптивний простір;
- достатнє і різноманітне освітлення;
- акустичний комфорт при різних сценаріях роботи.

Важливим фактором у формуванні медіатек та бібліотек є достатнє і різноманітне освітлення:

Включення світильників по групах, застосування спеціального виставкового підсвічування, інтенсивність природного освітлення, налаштування інтенсивності світла – інструменти створення умов комфорту і різноманітності діяльності у бібліотеці.

Акустичний комфорт при різних сценаріях роботи.

Самі шумні території потрібно звукоізолювати повноцінними перегородками, у відкритому просторі можливе застосування акустичних перегородок і штор (менше рівень звукоізоляції, але достатній для невеликих заходів), звукопоглинальні матеріали обробки і м'які меблі - рішення для створення загального акустичного комфорту в приміщенні. [14]

При створенні схеми функціонального зонування слідую керуватися наступними принципами:

- вхідна зона повинна забезпечувати комфортний вхід відвідувачів як в зону абонементу, коворкінгу, виставкові майданчики, так і забезпечувати персоналу доступ до технічних приміщень, зони зберігання;
- ігрову зону можна розташовувати найбільш віддалено від тихих зон таких як читальний зал;
- поблизу зони подій рекомендується організувати зону зберігання;
- розважальні зони, такі як кафе/книжковий магазин, можна розміщувати поблизу вхідної зони або ж на окремому поверсі, якщо простір це дозволяє.

Вхідний блок включає зону інформаційного обслуговування читачів, зону вестибюля і гардероб.

Вхідна зона має бути обладнана для легкого доступу мало мобільних груп населення і відокремлена тамбуром. Інформаційна зона повинна розміщуватися зблизька вхідної зони та передбачати кафедру живого інформаційного обслуговування, а також надавати сервіс самостійної здачі книг. Ця зона також повинна надавати інформацію про планувальну структуру бібліотеки або орієнтувати відвідувача в її простір.

Виставкова зона. Спеціальна зона для проведення виставок, трансляцій мультимедіа, інтерактивних матеріалів.

Подієвий майданчик. Зона припускає об'єднання в собі функції ігрового майданчика, репетиційної точки та місця представлень. Майданчик має бути оснащений обладнаною сценою або сценічною зоною для підготовлених виступів і кінопоказів. Тут же повинні розміщуватися місця для глядачів, у тому числі мобільні.

Дитяча ігрова зона має бути обладнана безпечною, м'яко мобільними меблями, що дозволить дітям зонувати простір зайняття творчістю, ігор, навчання і спілкування. Дитяча зона має бути обладнана комфортним робочим місцем бібліотекаря, комп'ютером і локальним освітленням. Стелажі з дитячими книгами та матеріалами мають бути невисокими. Для забезпечення комфортного проведення часу ігрова зона зазвичай оснащена столом і посадковими місцями як для роботи, так і для настільних ігор. Доступ до фонду має бути відкритий.

Доросла ігрова зона забезпечена умовами для активних або тихої ігрової діяльності (інтелектуальних і настільних ігор). Зона передбачає можливість як індивідуальної, так і групові ігри та зазвичай шумоізольована або відокремлена від зон.

Зона кафе. Зона передбачає затишне кафе для спілкування, читання та відпочинку. Вона повинна розташовуватися у відкритому місці бібліотеки та бути конструктивно відокремленою від інших зон. У зоні мають бути зручні мобільні посадкові місця, столики для очікування та комфортного перебування.

Зона очікування та спілкування повинна бути зручною та комфортною для спілкування. Потрібно передбачити зручні мобільні посадкові місця та столики.

Зона індивідуальної роботи має забезпечувати можливість комфортної зосередженої самотньої роботи з книгами, періодичними виданнями, електронними пристроями (в тому числі ноутбуками та планшетами). Розміщення зони бажано поблизу книжкового фонду.

Зона групової роботи передбачає спільну роботу кількох людей. Зона має бути звукоізольована, а також візуально відокремлена від інших зон бібліотеки. Зона може бути оснащена обладнанням для перегляду графічних, відео- та текстових матеріалів. Зона повинна бути легко трансформованою для різного роду групової діяльності: дискусій, майстер-класів, лекцій, показів.

Переговорна передбачає спільну роботу кількох людей. Зона повинна бути обладнана посадковими місцями та столом як для індивідуальної роботи так і групової. Зона також передбачає роботу з мобільними пристроями, тому має бути оснащена електричними розетками. Вона має передбачати можливість виведення графічних та текстових матеріалів з індивідуальних пристроїв на великий екран.

Коворкінг. Зона, обладнана комфортними робочими місцями з доступом до Інтернету. Передбачає погодинне бронювання місць для індивідуальної та групової роботи.

Зона відкритого зберігання (для зберігання книжкового фонду бібліотеки у відкритому доступі) розміщення різноманітних мобільних та стаціонарних, пристінних стелажів, шаф та полиць для книг.

Зона роботи з рідкісними книгами передбачає можливість роботи з рідкісним фондом. Вона має бути повністю обладнана для роботи з цінними книжковими екземплярами.

Зона вільного читання має передбачати комфортні та різноманітні місця для читання в безпосередній близькості від відкритого фонду.

Зона читального залу має бути обладнана для читання книг як у паперовій формі, так і в електронних та аудіоформатах. Зона передбачає оснащення мобільними меблями для трансформації простору. Функціональні модульні зони мають бути максимально різноманітні для індивідуального вибору формату читання кожним читачем.

Зона службових приміщень призначена для персоналу бібліотеки. Містить в собі приміщення відпочинку, роботи, кабінет керівника. також в

цій зоні повинні бути місця для зберігання книг та інвентарю.

Зона технічних приміщень. Простори, призначені для розміщення систем вентиляції, кондиціонування та інших інженерних мереж.

Зона закритого книжкового фонду формується стелажми для книг. Вона може являти собою кімнату з традиційними окремо стоячими стелажми, приміщення, обладнане автоматизованою компактною системою зберігання, а також цілою системою зберігання та автоматичного розподілу. Компактне зберігання значно економить площу, відведена під закритий фонд, для масштабних сховищ можна використовувати телеліфт.

Зона комор обладнується системами зберігання різноманітного бібліотечного майна: архіву документів, реквізиту, канцелярських товарів, побутової хімії, запасними меблями та багато іншого. Для найбільш ефективного використання площі комору рекомендується обладнати різноманітними модулями зберігання, такими як підлогові металеві стелажі для архіву та книг, глибокі стелажі (з глибиною полиць 500 мм) для реквізиту та коробок, настінні системи зберігання з корзинами, гачками та ящиками для інструментів. також в коморі слід передбачати вільний пристінний простір для зберігання драбин і складних меблів.

Ергономіка. Ширина проходів між стелажми, розміри столів та крісел, висота книжкових полиць та виставкових стендів, рівні розміщення корисної інформації - вимірні параметри середовища, що визначають її фізичний комфорт та пропорційність людині. Ці параметри забезпечують баланс зручності діяльності та раціональності використання простору. Важливо враховувати більш просторе розміщення меблів в приміщеннях для активної діяльності, та більш компактну для тихої роботи. При узгодженні меблевої розстановки потрібно стежити за збереженням ширини проходів, що відповідають нормам, не створювати перешкод у зонах із високою прохідністю. [14]

Ширина проходу між стелажми має становити 75-80 см. Ширина між стелажем та зоною читання повинна становити не менше 75 см, між торцями

стелажів – від 120 см. Приблизна місткість полиці довжиною один метр 20-40 книг. Товщина такої полиці має становити не менше 25 мм. Глибина і висота полиць можуть змінюватись, залежно від наповнення та формату книг. Оптимальна висота стелажу становить 150 см, зі збільшенням кількості полиць можна використовувати допоміжні сходи. [14]

Проектування громадських будинків і споруд здійснюється з урахуванням вимог інженерно - технічних заходів цивільного захисту відповідно до ДБН В.1.2-4 та ДСТУ БА.2.2-7. [33]

- обстеження технічного стану основ та фундаментів;
- обстеження технічного стану конструкцій будівель;
- обстеження технічного стану інженерного обладнання;
- обстеження технічного стану електричних мереж та засобів зв'язку;
- обстеження звукоізоляції огорожувальних конструкцій, шуму інженерного обладнання, вібрацій та зовнішнього шуму;
- визначення теплотехнічних показників зовнішніх огорожувальних конструкцій.

Висновки до розділу I.

Стрімке проникнення інформаційно-комунікаційних технологій в життя людини та перенавантаження інформаційними потоками вимагають від сучасної освіти прийняття нових технологій, зміни способів навчання, способів подання навчальної інформації і запровадження нових технологій навчання, які були б ефективними в умовах сьогодення.

Універсальний дизайн важливий не тільки для людей з особливими потребами, але й для більшості осіб нашого суспільства та є особливим підходом до навчання, який мінімізує бар'єри у навчанні та спілкуванні.

Завдяки інформативним джерелам науковців, архітекторів було висвітлено дану тему. Проблемою інклюзивності, бібліотек, медіатек та

інтер'єрами медіатек займалися: Дубініна А.О. , Х. Фостер , А.Г. Раппапорт , Минервин Г.В. , Грашин А.А. , Курбатов Ю., Володин Б. , Матлина С.Г. , Гуленко В.У. ,Малик Т.В., Воробйова А.В., А.Я. Радюк , Є.А. Бевз.

Аналізуючи практику проектування і будівництва сучасних інформаційних центрів, можна стверджувати, що з середини ХХ ст. традиційні бібліотеки розмежувалися з іншими центрами накопичення інформації, оскільки ХХ століття характеризувалося появою нових видів інформації, виникненням телебачення, радіо, електронних мереж. Поступово з'являлися нові типи громадських будівель, надається доступ до будь-яких видів інформації.

Дизайн інтер'єрів повинен підкреслювати нові тенденції розвитку суспільства.

Поява медіатек – сприятиме підвищенню інтелектуального потенціалу українських міст шляхом створення принципово нового типу інформаційного простору і нових форм обслуговування відвідувачів.

Проаналізувавши приклади медіатек можна розділити їх на два основних напрямки розвитку функціонально-планових структур: з рівнозначних зон, невеликих зон, згрупованих навколо одного, центрального простору.

Приклади яскраво демонструють гнучкість і адаптивність представлених планувальних структур завдяки використанню таких елементів як:

- трансформація перегородок;
- легкі універсальні меблі;
- змінюваність освітлення (залежно від призначення простору).

Окрім цього завдяки чіткому поділу інформації за різними критеріями та її доступності підвищується сприйнятливність медіа-бібліотек.

Аналіз сучасного стану проектування та будівництва медіатек в Україні та за кордоном дає підстави вважати принципи адаптивності, гнучкості та

сприйнятливості невід'ємною частиною створення концепції розвитку архітектурно-просторового середовища медіатек.

Отже, проаналізувавши сучасний вітчизняний та закордонний досвід дизайну інтер'єрів медіатек, можна зробити висновок, що на сьогодні актуальним є пошук форм та нової естетики їх інноваційного, насиченого інформацією, комфортного повноцінного простору.

Вітчизняні архітектори та дизайнери мають привернути увагу уряду та місцевої влади до проблеми бібліотек, адже тільки освічені та духовно багаті люди можуть підняти свою державу на рівень високорозвинених країн світу, і про це треба пам'ятати.

Говорячи про Україну, в Києві, котрий як столиця мав би бути прикладом та орієнтиром, у порівнянні з багатьма іншими світовими столицями, проблема відсутності безбар'єрного простору на цей час є доволі гострою. І якщо в законодавстві останнім часом відбуваються доволі успішні зрушення для усунення цієї проблеми, то на практиці, особливо у випадку з адаптацією вже існуючих об'єктів (тим більше пам'яток архітектури), все поки більш проблематично.

Одним з успішних прикладів організації доступного простору в історичній споруді Києва є Національний музей Тараса Шевченка, реалізація програми "Музей без бар'єрів". Тут довелося стикнутися та розв'язати всі основні проблеми з організації безбар'єрного простору в об'єктах історико культурної спадщини, котрі було окреслено на початку. Це, безперечно, дуже позитивні зрушення, однак більшість таких об'єктів в столиці поки, на жаль, не можуть похвалитися тим самим. Окрім того, куди далекогляднішим буде організація безбар'єрного простору не лише точково в одній споруді, а одразу комплексно (площа або вулиця та споруди, що там розташовані).

Отже, проблема організації безбар'єрного простору є доволі актуальною для багатьох країн, Україна не виключення. Дослідивши світовий досвід, можна виокремити базові варіанти для розв'язання даної проблеми нюансів, що будуть актуальні для об'єктів більшості світових міст.

РОЗДІЛ II. СПОСОБИ ФОРМУВАННЯ ІНТЕР'ЄРІВ МЕДІАТЕК

2.1. Типологія приміщень для медіатек

Сьогодні, коли у молоді поступово зникає інтерес до читання, особливо друкованих видань, і більшість бібліотечних будівель втрачають свою функцію, стає актуальним питання, якими ж засобами можна повернути інтерес та цінності до паперових книг.

З кінця 20 століття бібліотеки та бібліотечні служби зазнають сильного тиску розвитку науки та техніки, тому їм доводиться пристосовуватися до сучасного світу. Окрім своїх звичайних функцій: збору, обробки та обміну, вони відіграють роль сучасних науково-інформаційних центрів.

Така глобалізація сприяла появі у світі суттєвих змін щодо функціонування бібліотек як традиційних центрів комунікації та освіти.

В останні роки закордонні бібліотеки розпочали активно запроваджувати у практику обслуговування інтернет-сервіси з каталогами, частково переносючи функціональний процес у віртуальне середовище та роблячи його більш слухним для відвідувачів.

У медіатеці відбувається обмін інформацією не тільки між «читачем та книжкою», але й між читачами, персоналом бібліотеки й наша задача створити всі умови для забезпечення максимального продовження цих контактів.

Таким чином, процес інтеграції нових інформаційних технологій в дизайн фактично став каталізатором традиційних бібліотек у медіатеки.

Комбінуючи реальні й віртуальні риси, медіатеки надають можливість відвідувачам взаємодіяти та отримувати широкий спектр різноманітних послуг: не тільки отримувати інформацію з друкованих та електронних джерел, а й здійснювати перегляд кіно, проведення конференцій, концертів, виставок, лекцій, майстер-класів, відвідування кав'ярень тощо.

Отже, на сьогодні завданням дизайнерів інтер'єрів медіатек стало відображення сутності, виразності та гармонійності їх як зовнішнього, так й внутрішнього середовища.

Класифікація медіатек:

- шкільна;
- при ВНЗ;
- окрема будівля;
- з розширеними функціями.

Загалом в Україні зараз набувають розвитку три типи медіатек: медіатека як оновлена форма публічної бібліотеки; медіатека як новий тип шкільної бібліотеки - частина інклюзії; медіатека як інформаційно-ресурсний центр вищого навчального закладу.

Інтер'єр - це внутрішнє наповнення приміщення, яке відповідає за його естетику та забезпечує людині комфортні умови роботи та життя.

Існує три аспекти проблем трансформації сучасної бібліотеки: зовнішній вигляд будівлі, її привабливість та оригінальна архітектура, зручність розташування; організація бібліотечного простору (функціональність, доступність, сучасний дизайн, меблі тощо) середовище, що створює атмосферу комфорту, зручність та доступність найсучасніших сервісів.

У медіатеці здійснюється різного роду діяльність.

Зазвичай інтер'єр складається з трьох складових: будівельна оболонка (підлога, стіни, стеля та вікна); функціональні - процеси, що формують простір, чуттєво-психологічну атмосферу; предметно-просторове наповнення (обладнання, меблі).

Можна виділити чотири моделі організації просторового середовища читальних медіатек: "навчальний клас", зал "вітальня", "ігрова кімната", "музей".

Прикладом моделі "навчальний клас" є більшість вітчизняних бібліотек (рис.2.1.). Їх призначення це мовчазне читання та індивідуальна робота з літературою. Основна діяльність: Індивідуальна.

Функціональні зони чітко розділені на читальний зал та книгосховище. Меблі розставлені в строгому порядку і симетрично проглядаються з робочого місця бібліотекаря. В обробці обладнання та меблів використовуються нейтральні кольори. В інтер'єрі переважають холодні відтінки, які не служать створенню домашнього затишку, комфорту, зручності. Основним принципом розміщення меблів є лінійна композиція.



Рис.2.1. Бібліотека Джо та Рікі Мансуето

Джерело: https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Joe_and_Rika_Mansueto_Library

Модель читального залу "вітальні" притаманна більшості закордонних універсальних та університетських бібліотек. Її призначення зустрічі та спілкування друзів, виконання спільних навчальних завдань. Основна діяльність: групова, активна та неформальна.

Функціональні зони об'єднані спільним простором. Читальний зал інтегрований до книгосховища чи навпаки. Середовище має характер довірчої атмосфери, близької до домашньої. Меблі розставляють невеликими

групами для зручної спільної роботи, читання лекцій. Застосовуються як індивідуальні, так і групові бокси. В обробці обладнання та меблів використовуються теплі відтінки кольорів. В інтер'єрі є світильники з абажурами, торшери, журнальні столики, крісла, м'які стільці, дивани. Обов'язковими атрибутами вітальні є телевизор та аудіосистема. Основним композиційним прийомом розміщення меблів є принцип «амфітеатр лекторій» (рис.2.2).



Рис.2.2. SunLife Offices - Hong Kong

Джерело: <https://officesnapshots.com/2020/05/11/sunlife-offices-hong-kong/>

Також існує модель "ігрова кімната" –це більшість дитячих бібліотек.

Їх призначення: читання, навчання та пізнання в ігровій формі. А також мовчазне читання та індивідуальна робота з літературою. Основна діяльність: групова та індивідуальна. Функціональні зони (читальний зал та книгосховище) перетікають одна в іншу або поєднані. Середовище має дослідницький характер, яскравий, що приваблює.

Меблі розставлені нестандартно, з використанням унікальних об'єктів. Для неї характерні округлені лінії та невисокі стелажі, а також використання конструктивних елементів декору. Імітує природні форми або казкові теми.

В обробці обладнання та меблів використовуються яскраві контрастні кольори.

Основним композиційним прийомом розміщення меблів служить принцип лабіринту (рис.2.3).



Рис.2.3. Yanchep Beach Primary School – Library

Джерело: <https://www.dvawa.com.au/yanchep-beach-primary-school-library/>

Медіатека-музей найближча до традиційних типів проектування бібліотечного простору (рис.2.4).

Експонатом виставки в медіатеці може бути будь-який об'єкт: книги, предмети декоративно-ужиткового мистецтва, картини, відео та аудіо документи. Дизайн, декор та планування приміщення повинні бути настільки ж привабливими як і предмети виставки. Динаміка варіативності формування сценарію роботи медіатеки шляхом розташування меблевого обладнання в інтер'єрному просторі є новим підходом до розуміння цінності людської взаємодії та взаємодією з інформацією.



Рис.2.4. Gallery of Xi'an Maike Center's Bookstore

Джерело: https://www.archdaily.com/911829/xian-maike-centers-bookstore-ikegai-and-bros?ad_medium=gallery

Головною метою просторового зонування медіатек є створення привабливого, відкритого та активного простору для читання, спілкування, навчання, роботи та відпочинку. Для цього необхідно втілити в життя основні ідеї та принципи бібліотечного реформування та реструктурування, які б дозволили бібліотеці стати сучасною.

Щодо вимог оформлення простору, за результатами досліджень, необхідно:

- змінити роботу бібліотек до центрів соціально-культурного життя, місця освіти та дозвілля - формування медіатек ;

- позбутися чіткої організації простору;

- використовувати принцип «oneroomlibrary» – вільного планування, простори, що перетікають і трансформуються.

- зонувати простір, відокремлювати один від одного стелажми, каскадом зелені тощо;

- при зонуванні передбачити: зону колективної роботи (читальна зала), зону індивідуальної роботи (абонемент), зону релаксації та дозвілля, зону зберігання книжкового фонду;

- дизайн має відповідати віку користувачів.

Медіатека має стати найкомфортнішим місцем для всіх можливих видів діяльності.

Обладнання повинне відповідати віку, бути якісним, комфортним, безпечним.

Колірна гама повинна гармонувати з кольором стельових, підлогових, настінних покриттів.

2.2. Закономірності формування медіатек на принципах універсального дизайну

Для того, щоб створити інтер'єр на принципах універсального дизайну потрібно врахувати при проектуванні будівель габаритні розміри людей на візках, їх ергономічні показники, а також особливості їх переміщення в просторі.

Розміри інвалідного крісла обумовлюють необхідність розширення мінімальних проїздів для роз'їзду колясок та об'їзду перешкод, розширення зон повороту і розвороту (рис. 2.6.).

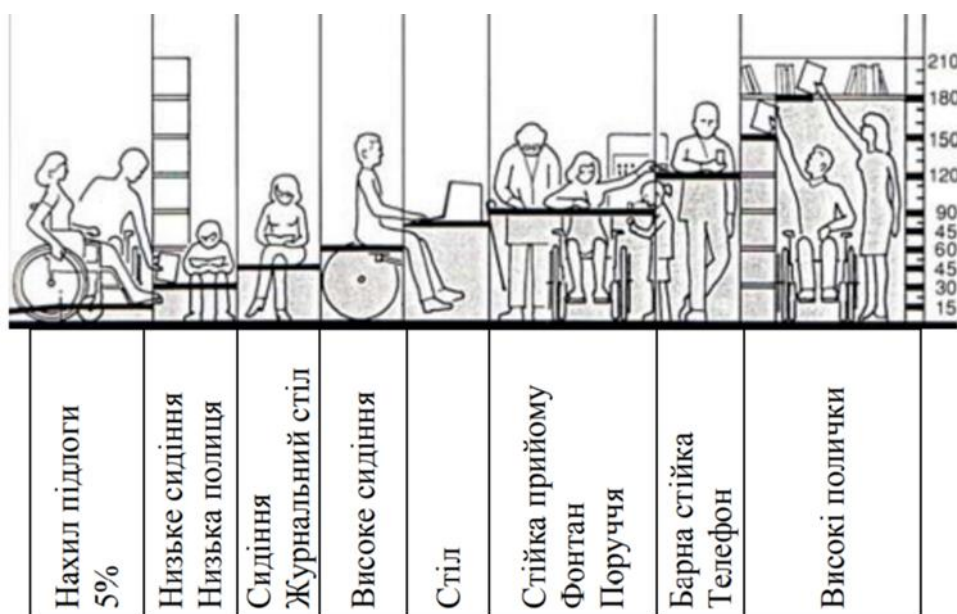


Рис.2.5. Презентаційні висоти та розміри меблів.

Джерело: [Fany & Ankel Cerese. Accessibility in Urban Design and Architecture// Ecole Nationale Supérieure d'Architecture de Montpellier, France, 2016.]

Розмір інвалідного крісла: 0,75 м х 1,25 м

Висота, щоб зловити щось: 0,90 м - 1,30 м

Висота під столом для інвалідного крісла: 0,70 м

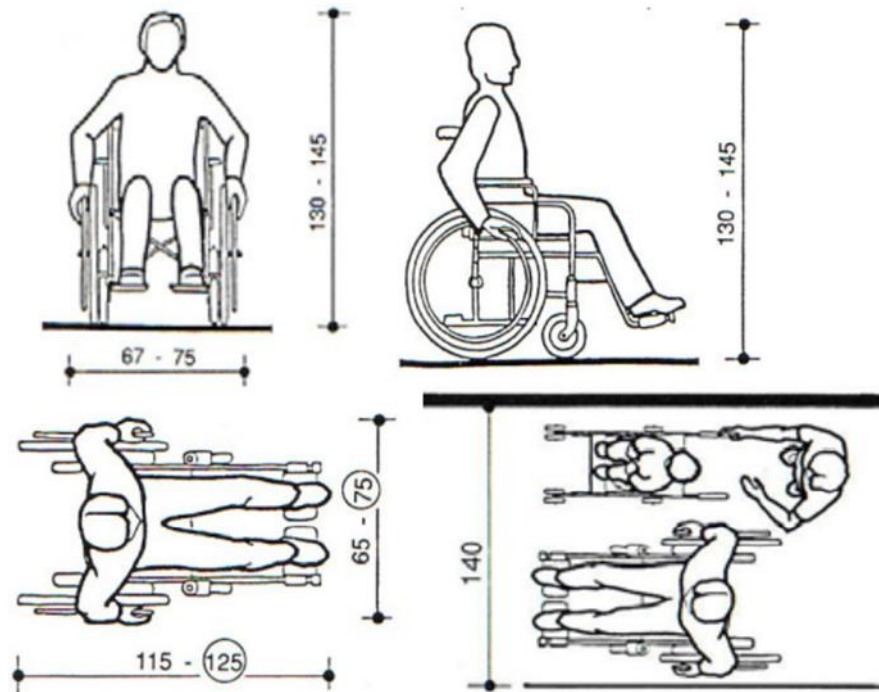


Рис. 2.6. Габаритні розміри людей на візку.

Джерело: [Fany & Ankel Ceresse. Accessibility in Urban Design and Architecture// Ecole Nationale Supérieure d'Architecture de Montpellier, France, 2016]

Ергономічні розрахунки

Ширина проїзду візка, крім будь-якої перешкоди:

- ширина мінімальна $\geq 0,90$ м;
- оптимальна ширина $\geq 1,20$ м до 1,40 м;
- ширина для двох інвалідних візків $\geq 1,60$ м до 1,80 м.

Оптимальна ширина для об'їзду перешкоди становить 1,20 м, дана ширина стосується перешкод не тільки всередині, а і на відкритій місцевості як перед спорудами, так і на вулицях.

Простір обертання - діаметром 1,50 м перед зміною напрямку руху, а також перед входами.

Відсоток нахилу пандусу:

- оптимальний нахил проїзду $\leq 5\%$;
- нахил $\leq 8\%$ на довжині ≤ 2 м (допустимо);
- нахил $\leq 10\%$ при довжині $\leq 0,50$ м (допустимо);
- нахил $> 12\%$ = небезпечний;
- ширина вихідної рампи мінімум 1,20 м.

Максимально допустимий горизонтальний ухил доріжки $\leq 2\%$. Для швидкого підйому на необхідний рівень оптимальним буде використання підйомників ручного керування. Рекомендується мінімізація шляхів руху з ухилом підлоги, бо це спричиняє дискомфорт у пересуванні людей.

Щоб орієнтуватися у просторі необхідно використовувати як можна більше кольорових орієнтирів на входах, в зонах зміни напрямку руху та в небезпечних зонах, або зонах, які можуть спричинити труднощі у пересуванні [32].

Головні входи повинні бути оформлені архітектурним елементом або різними матеріалами для візуального контрасту. Певні кольори, особливо приглушений синій і зелений, добре контрастують з різними відтінками, полегшуючи сприйняття.

Освітлення повинне бути м'яким і розсіяним, уникати тьмяності, підсвічування, відблисків і різких змін рівня освітленості. Слід створювати акустично тихі місця, щоб шум кондиціонера та ін. не спричиняло дискомфорт для людей [32].

Архітектурне середовище вимагає пандусів і широких пологих сходів, а також «м'яких» перехресть для запобігання зіткнень. На підлозі варто встановити орієнтири у вигляді протяжних ліній, можливих напрямках руху відвідувачів. Безперервні або повторювані архітектурні та ландшафтні елементи, такі як базові лінії на стінах, аркади та алеї рослин та ін., роблять шляхи переміщення більш комфортними й допомагають інстинктивній навігації.

Характеристики ліфта:

- вхід $> 0,8$ м , глибина $> 1,3$ м, ширина > 1 м, розсувні двері;

- сигнали повинні бути легко помітними;
- візуальна та звукова інформація для поверхів та сигналізації;
- командна панель на висоті між 0,9 м і 1,3 м;
- проріз між ліфтовою кабіною та підлогою – 2 см максимум.

Під час проєктування інтер'єру медіатек на принципах універсального дизайну потрібно враховувати не тільки внутрішнє формування інтер'єру, а також концепцію будівлі, навколишнього середовища, систем комунікації та електронного обладнання, усе що має особливо важливе значення для полегшення участі та сприяє незалежності людей з інвалідністю.

Створення «безбар'єрного середовища» є суспільним благом і тісно пов'язане з соціальним та економічним розвитком країни в цілому.

Адаптація прилеглої території. Вхід на територію закладів слід обладнати елементами інформації про об'єкт. Необхідно передбачити умови безперешкодного пересування територією установи з урахуванням вимог ДБН Б.2.2.-12, ДБН Б.2.2-5, ДБН В.2.3-15. Усі шляхи слід поєднувати з зовнішніми пішохідними та транспортними комунікаціями, паркувальними місцями, зупинками громадського транспорту. При адаптації прилеглої території слід використовувати тактильні та візуальні елементи доступності.

Адаптація вхідної групи. Вхідний майданчик установи повинен мати навіс, покриття вхідної площадки й тамбурів повинні бути твердими, площадки біля сходів обов'язково мають бути огорожені поручнями по усьому периметру.

Поручні повинні бути з обох боків сходів, пандусів за такими нормами:

Розташовуватися на висоті 2 рівнів	70 см
Для людей на інвалідних візках	90 см
Відстань між поручнями та стіною	5 см і більше
Повинні виступати за початок і кінець сходів чи пандусу	мінімум 30 см
Додаткові поручні посередині на сходах або пандусах	шириною понад 2,5 м

Бортики для орієнтування людей із проблеми зі зором	10-15 см
Діаметр поручнів повинен становити	40-50 мм

Поручні повинні встановлюватися з обох боків сходових прольотів і вздовж сходових майданчиків, тому що людині з ослабленою функцією однієї руки під час підйому необхідний поручень з одного боку сходів, а при спуску - з іншого.

Якщо ширина сходів перевищує 2,5 м, слід встановити роздільні поручні посередині.

Дворівневі поручні необхідно розташовувати на висоті 0,70 м та 0,90 м.

Поруччя повинні бути мінімум на 0,30 м довше самих сходів на початку і наприкінці, а також мати закруглені кінці.

Вхідні двері необхідно передбачати без порогів. Двері повинні відчинятися у бік протилежний від пандуса. [10]

Для зовнішніх дверей рекомендована ширина становить 0,90 м.

- Для внутрішніх дверей така ширина має бути не меншою, ніж 0,85 м.
- Висота дверного прорізу 2,10–2,20 м рекомендована для всіх дверей.
- Ці розміри (0,90 м і 0,85 м) визначені ДБН В.2.2-17:2006, пп. 6.1.11, і 6.1.14 відповідно.

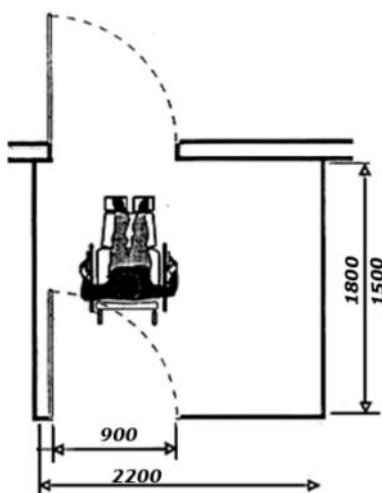


Рис.2.7. Ергономіка вхідної зони

Джерело: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/17-presentation2018/poradnuk.pdf>

Якщо двері двостулкові, щонайменше ширина однієї з них має бути 0,85 м для того, щоб людина в інвалідному кріслі змогла проїхати крізь неї, не відчиняючи другу стулку.

Розмір майданчика не менше ніж 1,5 на 1,5 м.

Зовнішні сходи дублюються пандусами, а за необхідності – іншими засобами підйому з вертикальним переміщенням або з переміщенням паралельно нахилу сходів та відповідати вимогам ДБН В.2.3-5

Сходи й пандуси повинні мати з обох боків поручні на висоті 0,7 м і 0,9 м (рис.2.8). Щоб забезпечити комфортний підйом сходами, потрібно дотримуватися таких порад:

- Сходи кожного прольоту повинні бути однаковими.
- Висота сходів повинна бути не більше 15 см, а глибина не менше 30 см. Не слід використовувати сходи без вертикальної грані, оскільки це може загрожувати падінням.
- Покриття сходів та сходових майданчиків має бути не ковзним, якісно нанесеним, а також простим у догляді.
- Щонайменше через кожні 15 сходинок слід забезпечити майданчики для людей, яким важко долати високі сходові прольоти. довжина такого майданчика має бути не менше 1,50 м.

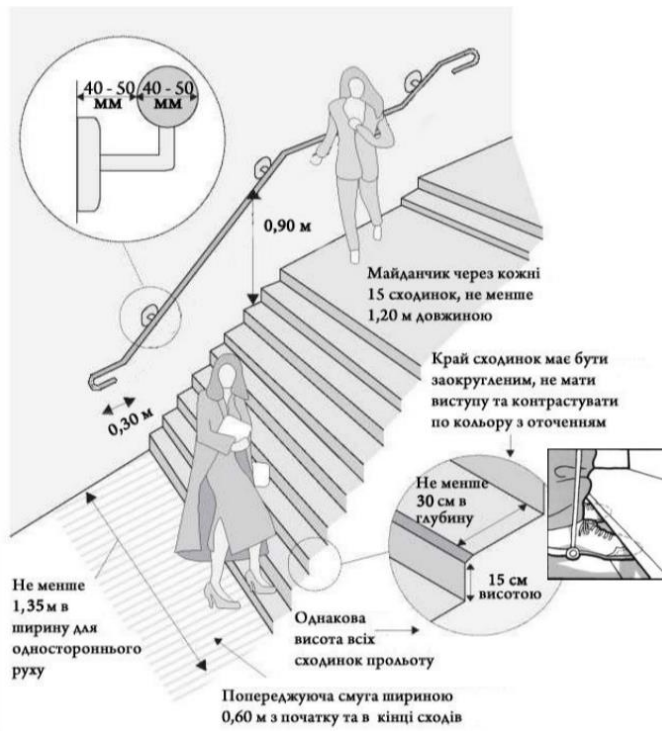


Рис.2.8. Планування сходової клітини

Джерело: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/17-presentation2018/poradnuk.pdf>

Якщо є сходи, то має бути й пандус, або інший альтернативний спосіб входу (ліфт чи підйомник). Як мінімум один вхід у будівлю громадського використання повинен завжди бути доступним, бажано, щоб це був головний вхід.

Дуже важливо зробити правильний спуск, оскільки занадто круте спускання може виявитися небезпечним і непристосованим для людини, яка самостійно пересувається в інвалідному візку(рис2.9.).

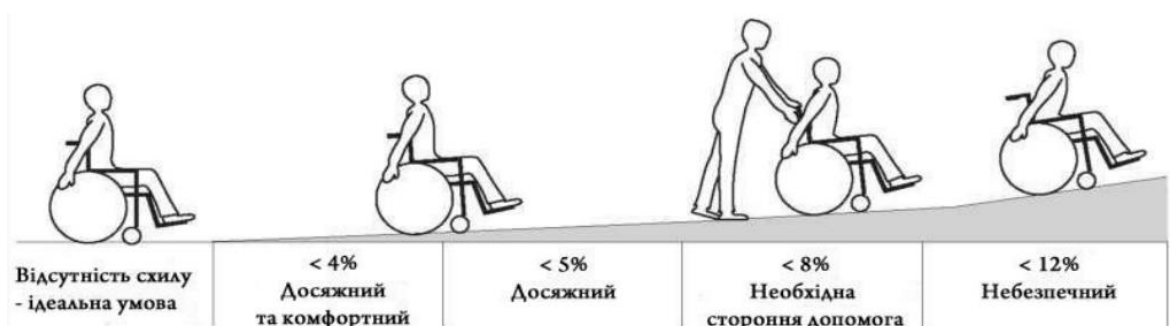


Рис.2.9. Проектування нахилу пандуса

Джерело: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/17-presentation2018/poradnuk.pdf>

Бажаний нахил пандуса становить 5 % (1:20), максимально прийнятний кут нахилу – 8 % (1:12), небезпечний – 12 % (1:8).

Мінімальна ширина пандуса становить 1,0 м, бажана ширина для будівель загального користування – 1,50–2,00 м.

Якщо висота підйому понад 0,8 м, потрібно облаштовувати горизонтальні площадки, де можна було б перепочити (при підйомі) та збавити швидкість (при спускові) людини на інвалідному візку.

Висота одного підйому пандуса вимірюється між горизонтальними площадками. [11]

Адаптація вертикальних комунікацій. При адаптації вертикальних комунікацій, внутрішніх сходів, в установах слід передбачити контрастне маркування сходів та маркування ребер сходів (початок та завершення маршру). Грані сходинок слід робити контрастними з метою полегшення орієнтування людей з ослабленим зором.

Сходинки повинні бути виділені контрастною яскраво-жовтою смугою(рис2.10.).

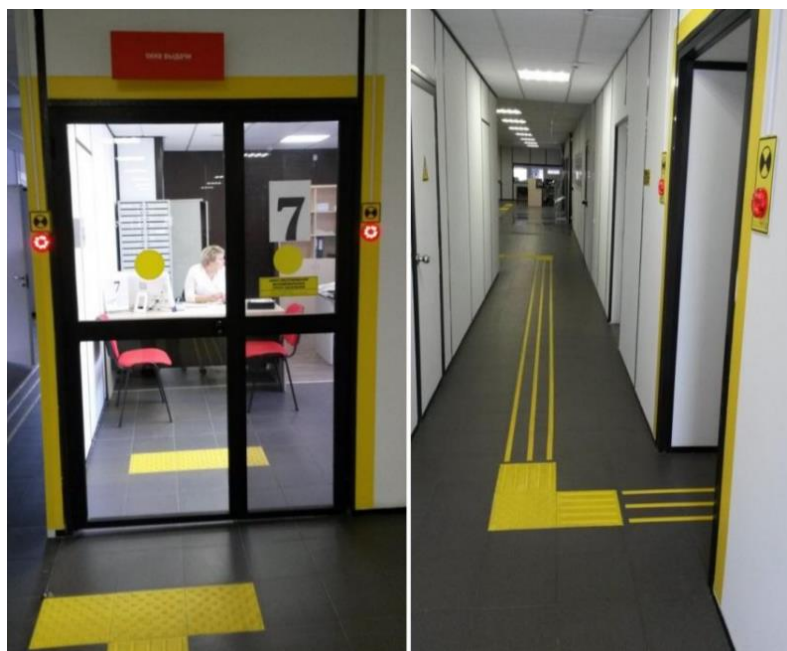




Рис.2.10. Облаштування сходового маршу – контрастною розміткою

Джерело: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/17-presentation2018/poradnuk.pdf>

Також передбачити рельєфні позначки поверхів у тактильному вигляді з дублюванням шрифтом Брайля. На кожному поверсі повинні бути встановлені інформативні таблички. При відсутності ліфтів та підйомників слід встановлювати підйомники з вертикальним переміщенням або з переміщенням паралельно нахилу сходів, також можливе використання мобільних підйомників. [11]

Присутні ліфти повинні відповідати вимогам інклюзивної архітектури. Слід передбачити світлову та звукову інформативну сигналізацію, облаштувати зону безпеки – тактильні обмежувальні смуги з конусним рифом. Кнопки ліфта слід облаштувати текстовою інформацією у тактильному вигляді з дублюванням шрифтом Брайля.

Адаптація санітарно-гігієнічних приміщень. Адаптовані туалетні кабінки/вбиральні повинні бути на кожному відкритому поверсі. Головне чого потрібно дотриматись – це параметри. У туалетах слід передбачати кабінку з можливістю заїзду і маневрування в ній осіб з інвалідністю, які пересуваються візком (рис2.11.).

Розмір кабінки не менше ніж, м: ширина – 1,65 м, глибина – 1,8 м. Слід передбачити облаштування туалету поручнями по периметру та додатковим поручнем біля санітарного обладнання. Обов'язковим є встановлення додаткового поручня на внутрішньому полотні дверей на висоті 0,8 м, гачків для речей та піктограм символу доступності.

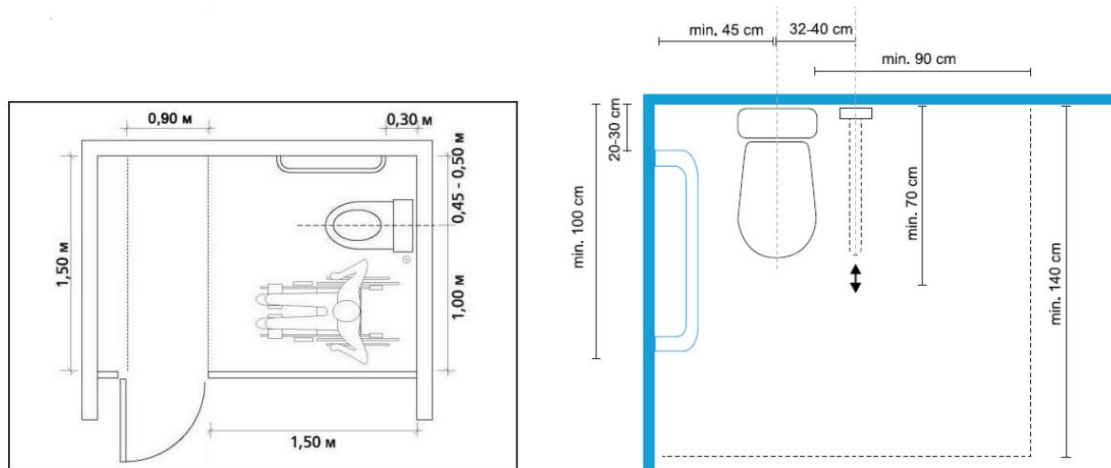


Рис.2.11. Облаштування вбиральні для людей з обмеженими можливостями

Джерело: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/17-presentation2018/poradnuk.pdf>

Двері з вбиральні та санітарно-гігієнічних кабін повинні відчинятися назовні, а дверний замок бути зручним для захвату однією рукою.

Ширина дверного проходу має складати не менше 0,90 м. [11]

Унітази слід розміщувати на висоті не нижче 45 см і не вище 60 см від рівня підлоги.

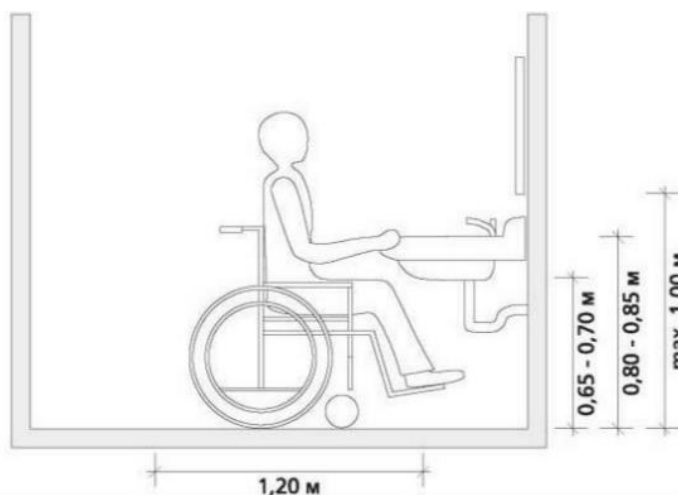


Рис.2.12. Розташування умивальника

Джерело: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/17-presentation2018/poradnuk.pdf>

Найзручніше розташування умивальника, коли є прямий під'їзд до нього і немає перешкод для ніг людини на інвалідному візку (рис.2.12.).

Умивальники слід встановлювати на висоті 0,80–0,85 м над рівнем підлоги.

Адаптація приміщень. Коридори і проходи повинні бути вільними від фізичних та візуальних бар'єрів і мати ширину, яка дозволяє проходження двох інвалідних візків пліч-о-пліч. У разі потреби слід забезпечити вільний рух до шляхів евакуації людей з будівлі.

Ширина коридору повинна бути не менше 1,50 м (бажано 1,80 м), що дозволить вільно переміщатися одночасно двом людям в інвалідних візках або зробити поворот на 180° в одній колясці.

У місцях, які мало використовуються, або в умовах обмеженого простору, ширина коридору може бути до 1,50 м, але не менше 0,90 м для повороту інвалідного крісла на 90°.

Ширина коридору повинна дозволяти людині в інвалідному візку рухатись через усі двері, розташовані вздовж коридору.

Перешкоди, зокрема, зони відпочинку, крісла, або інші меблі, повинні розміщуватися за головним проходом – у спеціально облаштованих нішах або тупиках. (рис.2.13.).

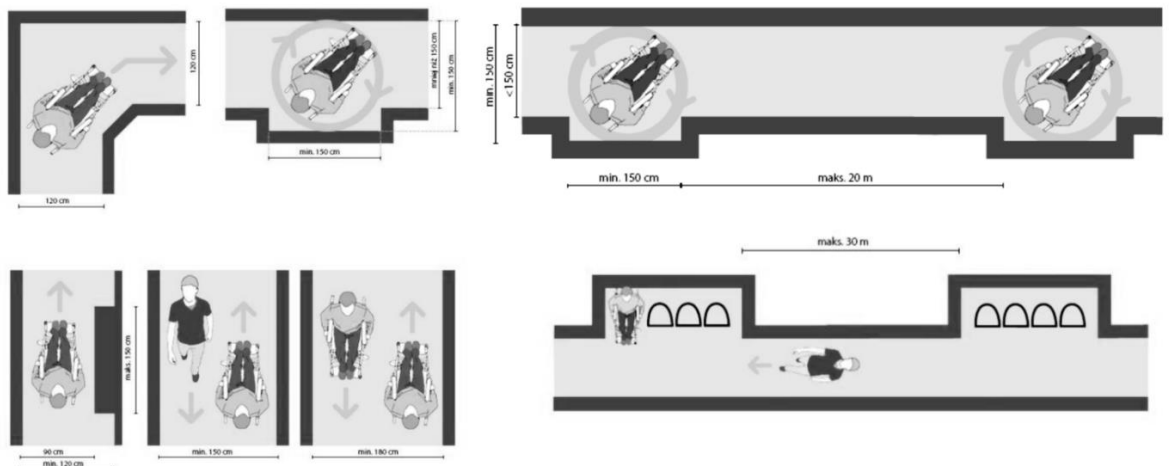


Рис.2.13. Облаштування коридорного простору

Джерело: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/17-presentation2018/poradnuk.pdf>

Важливо забезпечити вільний рух у всі кімнати будівлі. Для цього потрібно за можливості уникати порогів у дверних проходах. Якщо такої можливості немає, висота порогу має бути не вище 2,5 см.

Перед сходами або сходами в приміщенні облаштовуються тактильні та контрастні позначки для людей з порушенням зору (рис.2.14.).

Кожний покажчик виконує свою функцію і допомагає обрати напрямок руху чи попереджає про небезпечні об'єкти.

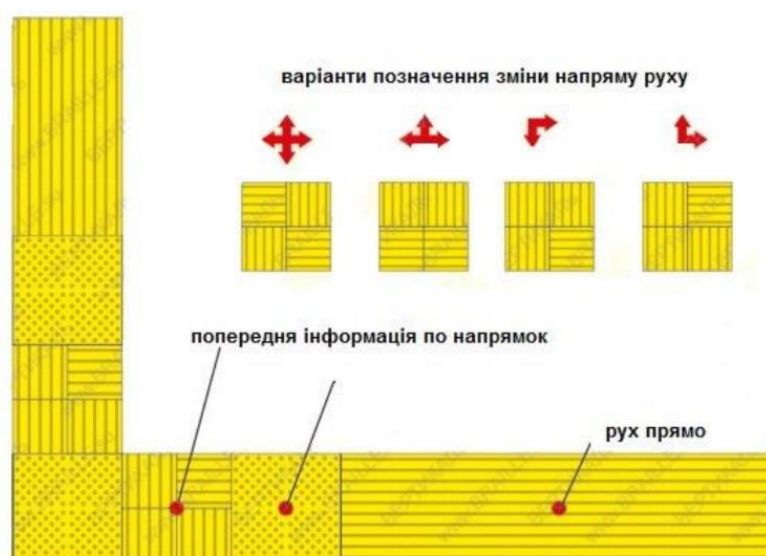


Рис.2.14. Тактильні та контрастні позначки для людей з порушенням зору

Джерело: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/17-presentation2018/poradnuk.pdf>

Там, де застосування тактильної плитки є нераціональним або неможливим, особливо якщо це всередині будівлі, тоді використовуються тактильні індикатори – сталеві смуги та конуси.

Повністю скляні двері мають бути видимими, для цього їх необхідно маркувати кольоровою смугою на висоті 1,40 м або 1,60 м.

Уся дверна фурнітура, зокрема дверні ручки й поручні, повинні легко захоплюватися однією рукою.

Щоб двері було зручно зачиняти людям в інвалідних візках, її слід обладнати спеціальною додатковою ручкою, за яку можна тягнути та зачинити двері в будь-якому положенні. Її слід розміщувати на рівні 0,90–1,20 м над підлогою. [11]

Для того, щоб забезпечити безперешкодний доступ до реєстраційного столу людей, які пересуваються в інвалідних кріслах, стільниця реєстраційної стійки повинна підійматися над рівнем підлоги не менше ніж на 0,75 м і не більше 0,90 м (нижчий край повинен розташовуватися на висоті мінімум 0,70 м)(рис.2.15.).

Під реєстраційним столом слід передбачити простір для ніг – не менше 0,60 м в глибину.

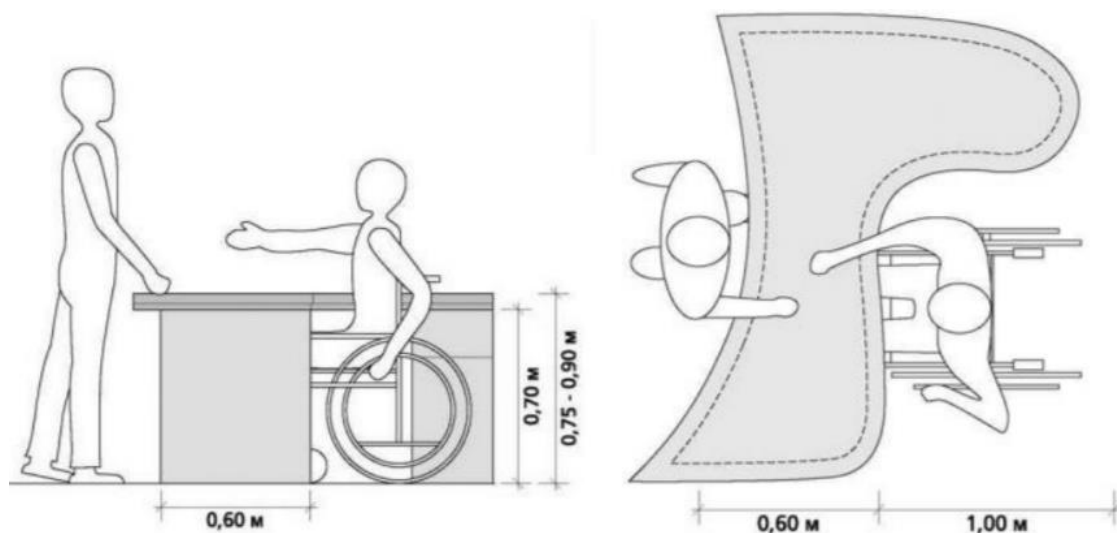


Рис.2.15. Доступ до реєстраційного столу

Джерело: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/17-presentation2018/poradnuk.pdf>

Також в проєкті треба врахувати простір, необхідний для маневрування інвалідного крісла перед реєстраційною стійкою/столом (1,50 на 1,50 м).

Усі приміщення повинні буди доступні для усіх груп населення. При адаптації приміщень слід враховувати, що зона досяжності людини у кріслі повинна знаходитись у межах не вище ніж 1,4 м і не нижче ніж 0,3 м від підлоги при фронтальному та боковому розміщенні, поверхня столів не більше ніж 0,8 м над рівнем підлоги.

Провівши аналіз, можна зазначити що реконструкцію бібліотечної системи обслуговування можуть значно загальмувати такі упущення :

- приміщення більшої кількості мережевих бібліотек є невеликими, тому потрібне облагородження приміщень мобільними меблями, які б за потребою дозволяли швидко змінювати функціональне призначення одного й того ж простору;

- відсутність акцентів універсального дизайну та необхідності впровадження принципів безбар'єрності бібліотечних просторів: пристосування просторів до перебування людей з обмеженими можливостями та одночасного перебування людей різних вікових категорій;

- відсутність рекомендацій, щодо поліпшення інсоляції приміщень та світловому дизайну окремих просторів.

Знаючи загальні вимоги, котрі варто виконати для забезпечення комфорту людей з обмеженими можливостями, можемо приблизно окреслити основні проблеми, з якими доведеться зіткнутись в даній ситуації:

- забезпечити доступ до вертикальних комунікацій з їх мінімальним візуальним впливом;

- пристосувати вбиральні;

- забезпечити тактильні доріжки та звукові сигнали з мінімальною шкодою для сприйняття характеру будівлі;

- забезпечити контрастними вказівниками руху з мінімальним візуальним впливом.

Для вирішення вертикальних комунікацій можна використовувати електричні сходи, що за потреби можуть складатись в пандуси, або вздовж стіни влаштувати пандуси, тактильні доріжки викладають килимовим покриттям, котре легко прибрати.

Кнопка виклику ліфта має знаходитись не вище за 1.2 м, а панель з кнопками поверхів у середині ліфта – на такій висоті, щоб людина в інвалідному візку змогла легко дотягнутися до будь-якої з них. Сам же ліфтовий просвіт і кабіна мають стати ширшими. Це буде зручним і для

маленької дитини, яка зможе дотягнутися до кнопки ліфта, і для молоді мами, яка буде возити у ліфті дитячу коляску.

Розширення тротуарів - пішохідним переходом зможе скористуватися без проблем і людина на візку, і людина похилого віку.

Не менш важливим є і соціальна адаптація, повноцінне включення людей з інвалідністю у сучасне суспільство. Одним з перших кроків – є здобуття повноцінної освіти. Набуття молодими людьми з інвалідністю фахових навичок дає їм змогу соціально адаптуватись, реалізувати свої здібності з подальшою інтеграцією у суспільство. Рівність доступу є найважливішою умовою для розвитку інтегрованого суспільства. Якість послуг та професійна підготовка фахівців є основними принципами, які лежать в основі формування нової соціальної політики в Україні, що стосується осіб з інвалідністю [1].

Маломобільні групи населення (МГН) — це люди, що відчують складнощі при самостійному пересуванні, при одержанні послуги, необхідної інформації або при орієнтуванні в просторі [34].

До маломобільних груп належать особи з інвалідністю, з тимчасовими порушеннями здоров'я, вагітні, батьки з дитячими колясками, люди старшого (похилого віку) тощо.

Усі питання доступності для людей з інвалідністю розглядаються згідно зі стандартами Конвенції ООН про права інвалідів і безпосередньо статті 9, яка визначає, що «доступність» передбачає забезпечення однакового доступу до місць громадського користування і громадських послуг для всіх членів суспільства, включаючи людей з інвалідністю. Конвенцію про права людей з інвалідністю та Факультативний протокол до неї був прийнятий Організацією Об'єднаних Націй 13 грудня 2006 р. [23].

Прийняття Конвенції ствердило «зміну парадигми» у ставленні та підходах до осіб з інвалідністю в багатьох країнах світу. Україна ратифікувала документ 16 грудня 2009 р., який набрав чинності 6 березня 2010 року. Конвенція ООН про права інвалідів 15 охоплює багато сфер, де

люди з інвалідністю зазнавали дискримінації: доступ до правосуддя, освіти, участі у політичному та громадському житті; працевлаштуванні; захисті від тортур; експлуатації та насильства, а також свободи пересування тощо.

Вирішення проблем інтеграції людей з обмеженими можливостями у суспільство має проходити у декілька етапів. Це адаптація помешкань, об'єктів соціального побуту (кінотеатри, магазини, поліклініки), об'єктів освіти, зовнішнього середовища, тобто вулиць, пішохідних переходів тощо. Це в однаковій мірі стосується як будівництва нових об'єктів, так і адаптації вже наявних.

Адже там, де зручно і комфортно людині з обмеженими фізичними можливостями, здоровому буде ще комфортніше. Реалізація заходів адаптації сприятиме тому, що наявне середовище нашого перебування стане значно зручнішим, а у нашій свідомості нарешті з'являться люди на візках.

2.3. Особливості методики художньо-декоративного оздоблення інтер'єрів медіатек

Декоративне, пластичне мистецтво, як і архітектура, формують навколишнє середовище людини й вносять до нього естетичний початок.

Декоративне мистецтво включає різноманітні види мистецтв, що служать оздобленням громадського і власного побуту.

Створення художніх творів, які мають практичне значення в громадському і власному побуті, художнє оформлення витворів мистецтв (меблі, тканини, прикраси, засоби праці, засоби пересування тощо). Декоративно-прикладне мистецтво є складовою довілля людини, і його естетичним збагаченням.

Виникло декоративно-прикладне мистецтво в глибоку давнину і стало важливою складовою народної творчості, його історія пов'язана з ремеслом, художньою промисловістю, з діяльністю професійних художників і народних майстрів. З початку ХХ ст. його називають художнім конструюванням.

Розрізняють основні й додаткові предмети декоративно-прикладного мистецтва. До основних відносяться меблі, світильники, декоративні тканини тощо. До додаткових – предмети, що підкреслюють приналежність інтер'єру до стилю, національний колорит, емоційний настрій тощо. [42]

Колір є одним з визначних чинників організації простору. Саме колір в першу чергу визначає характер сприйняття простору, задає настрій, впливає на працездатність.

У колірному рішенні предметно-просторового середовища важливо враховувати як властивості окремих кольорів, так і характер їх поєднань.

В колористиці предметно-просторового середовища окремо розглядається:

- колористика фарби
- колористика природних матеріалів
- кольорове світло.

Колористика фарби враховує в першу чергу основні властивості того чи іншого кольору, що майже не залежить від того матеріалу, на який нанесено цю фарбу.

Природні матеріали та кольорове світло мають додаткові особливості, що впливають на використання цих засобів в інтер'єрі.

Включення в інтер'єрне рішення природних матеріалів чи їхніх імітацій та використання кольорового світла потребує врахування як властивостей кольору, так і текстури, фактури та особливостей взаємодії кольорів. [7]

Звісно, загальна концепція будівлі враховує відмінності у сприйнятті зовнішнього та внутрішнього простору, призначення того чи іншого елемента приміщення, групи приміщень, секції чи блоку.

В залежності від розташування та призначення частин та елементів будівлі змінюються особливості форм, колірна атмосфера, підходи до використання деталей, художнього оздоблення.

При розробленні художньої концепції інтер'єру слід звертати увагу на те, що:

- Групи приміщень, призначені для людей різного віку.
- Приміщення повинні сприяти концентрації, створювати робочий настрій.
- Не слід використовувати в дизайні такі елементи, що спотворюють сприйняття простору, дезорієнтують, підмінюють реальність.
- Комунікації (підходи на ділянці, вхід до будівлі, двері, коридори, переходи, сходи тощо) мають сприяти орієнтації у просторі, вони мають бути помітними, можуть бути досить яскравими, але не темними. Дрібне деталювання, складні орнаменти є небажаними. Елементи навігації (позначки входів, секцій, поверхів, окремих приміщень) мають бути включені в загальну систему оформлення інтер'єру. Їх треба розробляти як елемент загальної дизайн-концепції, а не додавати потім. [7]

Висновки до розділу II

Будь-яка бібліотека, особливо сучасна, – це складна інженерна споруда, в якій необхідно продумати способи зберігання книг, рукописів, цифрових та фотоархівів, організація логістики доступу до інформації.

Окрім функціональної якості бібліотеки, необхідно формувати художньо-естетичний образ будівлі, призначеної для зберігання інформаційних джерел які несуть в собі досвід минулого для нових поколінь.

Існуючі засоби ергономіки у формуванні інклюзивності потребують подальшого дослідження і розвитку.

При цьому слід враховувати сучасні ергономічні вимоги:

- необхідність розширення наявних шляхів пересування людей на інвалідних візках, мінімізація шляхів руху з ухилом підлоги, збільшення кількості візуальних, тактильних та аудіальних орієнтирів у просторі;

- ліфтові кабіни та входи мають відповідати комфортним умовам для пересування та керування без залучення сторонньої допомоги;

- територія, призначена для пересування, транзиту та комунікацій має бути однаково доступною як для людей з обмеженими можливостями, так і для людей інших мало мобільних груп населення та людей без особливих потреб.

Там, де зручно і комфортно людині з обмеженими фізичними можливостями, здоровому буде ще комфортніше. Реалізація заходів адаптації сприятиме тому, що наявне середовище нашого перебування стане значно зручнішим, а у нашій свідомості нарешті з'являться люди на візках.

РОЗДІЛ III. ЗАСОБИ І ПРИЙОМИ ПРОЄКТУВАННЯ МЕДІАТЕК

3.1. Умови і завдання на проєктування та художньо-декоративного оздоблення медіатеки. Функціональні, планувальні, конструктивні, технологічні, композиційні, колористичні аспекти формування медіатеки

Завданням на проєктування дипломного проєкту є інтер'єри сучасного простору — медіатеки; розробка дизайну інтер'єрів, меблювання та художнє рішення до нього.

Планується провести необхідне перепланування та створити цілісний образ приміщень з дотриманням функціональних, ергономічних, та естетичних вимог; розробити дизайн для приміщень медіатеки; розробити плани розташування обладнання та меблів, стелі, освітлювальних приладів та підлоги приміщень, підібрати оздоблювальні матеріали та створити художній елемент до розробленого інтер'єру.

Головна мета дизайн-проєкту створення комфортного середовища для навчання та розвитку незалежно від віку та фізичних можливостей. Планується розробити зручний відкритий простір, з урахуванням

ергономічних показників з багатофункціональністю та модульністю приміщення, щоб можна було використовувати предметне наповнення для різних способів проведення часу.

За основу взято об'єкт розроблений студенткою архітектурного факультету КНУБА Ковальчук В.С. – це павільйон з театральною залом, музеєм та критим скейт парком, який являє собою приміщення на 3 поверхи. Об'єкт ділиться на зони: вхідної, гардеробу, адміністративні приміщення, глядацьку залу, зали музею, медіатеку, зону споживання їжі, зали.

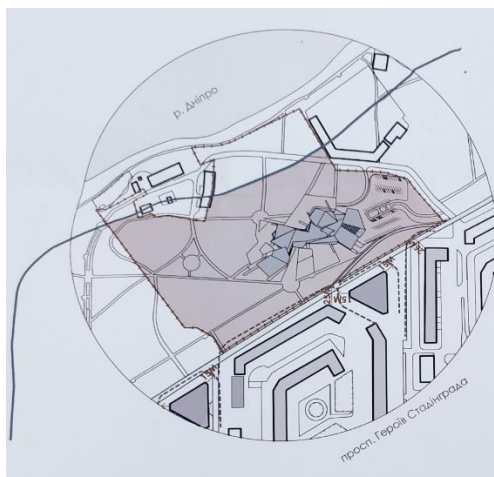
Павільйон, знаходиться у спокійному куточку Києва.

Адреса: місто Київ, проспект героїв Сталінграда, метро "Оболонь", Оболонська набережна.

Схема ситуаційного плану:

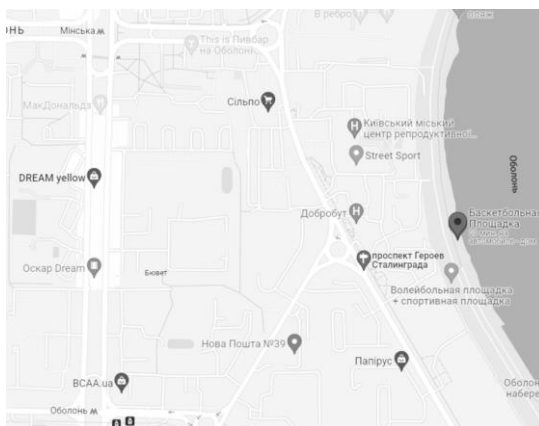


Генеральний план:

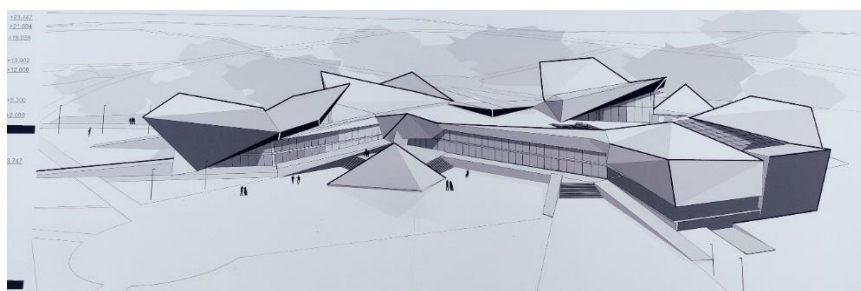


Транспортна розв'язка:

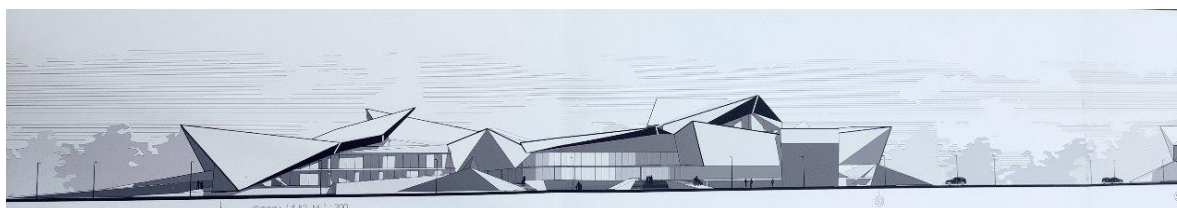
Розташоване поблизу станцій метро «Оболонь» та «Мінська», також поруч зупинка наземного міського транспорту.



Будівля:



Фасад:

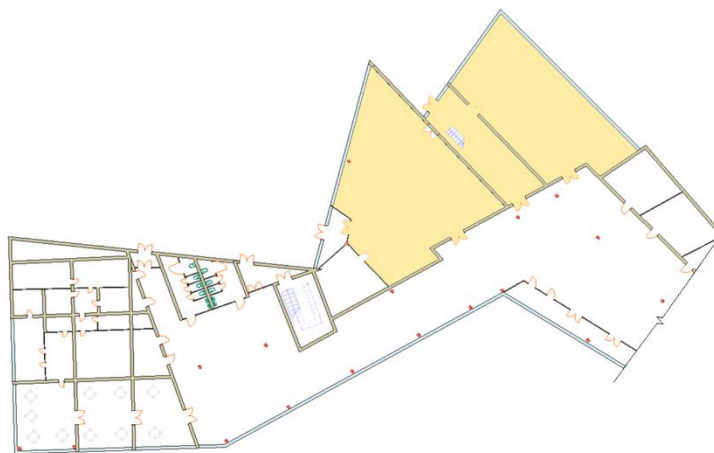


Вихідний план:



Оскільки медіатека знаходиться у великому павільйоні, то до розробки взято зону, що складається з двох зал.

Обрана зона для проєктування інтер'єру медіатеки:



Проєкт медіатеки запроєктовано блоками різного функціонального призначення та включає різноманітні види документів (друкованих, електронних, мультимедійних матеріалів), забезпечує доступ до інформаційних мереж.

Медіатека призначена для відвідувачів різних прошарків населення та задовольняє потребу в організованому просторі для індивідуальної та масової роботи користувачів.

План розташування меблів:



Розробляється два приміщення, що знаходяться на 1 поверсі комплексу.

У розробленому приміщенні є:

- Зона рецепції;
- Архівне приміщення, книгосховище;
- Зона відкритого доступу до книг;
- Комп'ютерна зона;
- Читальна зона;
- Зона групової роботи;
- Зона для індивідуальної роботи;
- Універсальна зона;
- Кафе та кухня;
- Санітарна зона.

В першій залі розташована зона рецепції, для реєстрації відвідувачів, та видачі книг при необхідності.

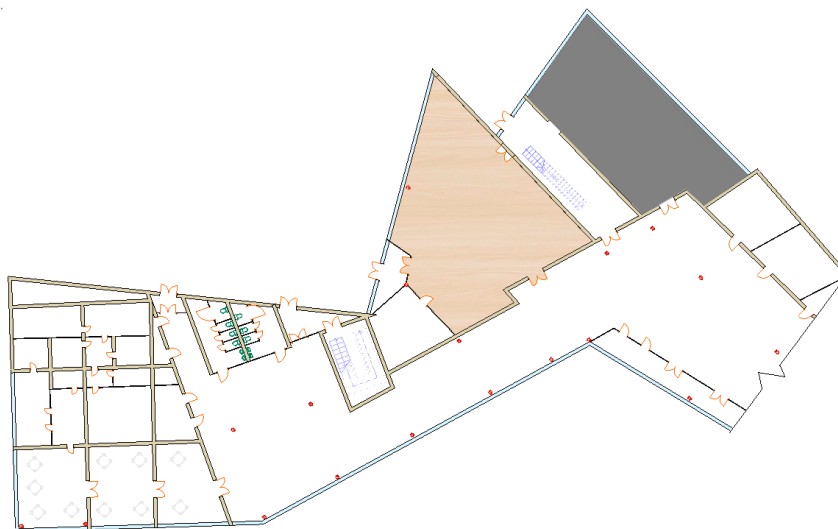
У залі є як відкритий доступ до книг, так і зона архіву, що знаходиться поруч з рецепцією і видається за реєстрацію.

У першій залі знаходиться зона з доступом до інтернет-ресурсів, книг, зона індивідуальних та групових занять.

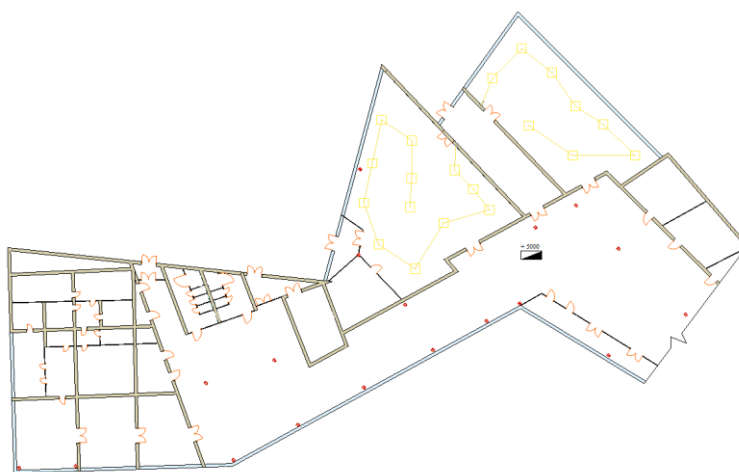
Друга зала має зони групових занять, тут можуть проводитися лекції, майстер-класи, також є доступ до мультимедіа-ресурсів.

З обох зал є виходи, що направляють до санітарної зони та зони буфету.

План підлоги:



План стелі:



Стеля: висота 5 м. Конструкція стелі дозволяє підвішувати декорації, професійне освітлювальне обладнання.

Електрика: електрична напруга обладнання - 130 - 300 кВт в залежності від періоду року (літо / зима).

Проект виконано згідно з діючими нормами і правилами. Пожежна та вибухова безпека досягається при дотриманні передбачених проектом заходів і регламентованих правил експлуатації. Проект відповідає вимогам СНиП по тепловій стійкості огорожуючих конструкцій, будівель і споруд.

Ступінь вогнестійкості споруди II. На поверсі встановлюється пожежний щит. Для доступу автотранспорту аварійних служб та служб МНС до можливих осередків аварійних та пожежних ситуацій, під'їзди до будівлі забезпечуються з двох сторін будівлі.

Освітній простір медіатек передбачає гнучку багатофункціональну організацію, різноманітні форми навчання. Для цього в просторі використано різні форми та розміри, закриті архіви книг та відкриті, зони для роботи як великими колективами, так і малими групами чи індивідуально.

Мобільне та різноманітне меблювання та обладнання дозволяє швидко змінювати розташування робочих місць.

Двері у приміщення є транзитними елементами та мають бути помітними, особливо людям з погіршеним зором. Саме тому грані дверей виділено яскравим жовтим кольором.

Оскільки медіатека є культурним місцем, де людина проводить вільний час, доречно використати світлі, спокійні відтінки зеленого, жовтого, синього та колір натурального дерева.

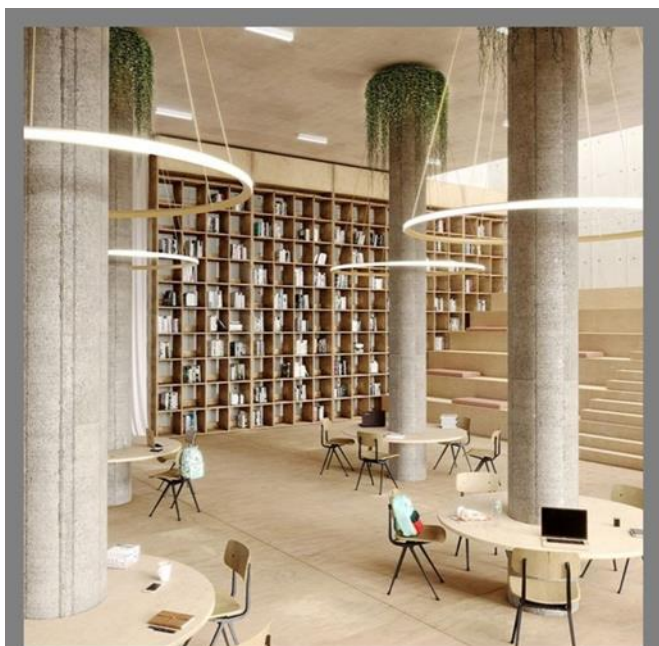
Для внутрішнього оздоблення обраний за основу світло сірий колір в поєднанні з вставками натурального дерева та акцентними меблями кольорів середньої насиченості. Палітра підібрана з урахуванням психологічних особливостей різних вікових груп для активної стимуляції навчальних процесів. Також у проєкті використано багато озеленення для впливу на емоційний стан людини та підвищення її продуктивності.

3.2. Предметно-просторова організація інтер'єру медіатеки

В архітектурно-планувальну ідею медіатеки було закладено створення композиційної домінанти, яка гармонійно вписується в оточуюче середовище. При архітектурно-планувальній організації медіатеки враховується те, що цей об'єкт може функціонувати як самостійно, так і входити до багатофункціонального комплексу як у нашому випадку.

Взагалі дуже важливо подивитись нові тенденції у світі, напрямлення, роботи дизайнерів та художників. Але важливо саме знайти натхнення, а не копіювати.

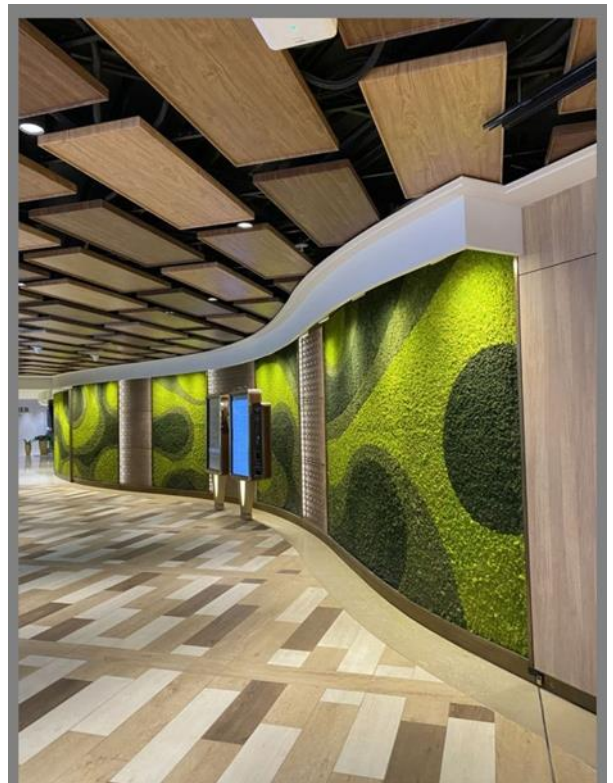
Саме з пошуку натхнення починається будь-який проект, тому я розглянула аналоги.



Джерело: <https://www.beneditodesign.com/en/lighting/circular/>



Джерело: <https://www.pinterest.com/pin/21955116924576274/>



Джерело: <https://design-mate.ru/read/objects/3-design-projects-with-live-plants>



Джерело: <https://retaildesignblog.net/2018/09/19/shengavit-medical-centre/>

Існують основні правила розстановки столів в громадських приміщеннях. Середня глибина ділянки 4,5 - 6 м. Природне освітлення ефективне на робочих місцях, віддалених від вікон не більше ніж на 4,5 м.

Згідно дотримання норм про охорону праці при розміщенні робочих місць облаштованих комп'ютерами у приміщенні дотримуються наступних вимоги: робочі місця з ВДТ розміщуються на відстані не менше 1 м від стіни;

відстань між бічними поверхнями має бути не менше за 1,2 м; відстань між тильною поверхнею та екраном іншого не повинна бути меншою за 2,5 м; прохід між рядами робочих місць має бути не меншим 1 м.

Робочі місця можуть бути одне навпроти іншого, або під стінами чи уздовж панорамних вікон. Таке розміщення робочих місць дасть, можливість максимального оснащення робочого простору природним денним світлом, забезпечить вільний прохід між робочими місцями, та транзитним сполученням між функціональними зонами.

Колористичне рішення простору створюється шляхом поєднання кольорів, матеріалів та світла в предметно-просторовому середовищі.

Враження від кольорів та матеріалів у поєднаннях змінюється в залежності від того, наскільки значною є відмінність між колористикою сусідніх ділянок поверхні.

Окремі елементи у поєднаннях можуть відрізнитись

- за колірним тоном,
- за насиченістю,
- за фактурою,
- за текстурою,
- за формою та розміром,
- за розташуванням у просторі.

Емоційне враження від будівлі, колірна атмосфера та настрої у приміщеннях в першу чергу залежить від особливостей колірного рішення, поєднань кольорів за тоном та насиченістю.

Контрастні поєднання кольорів є більш виразними, справляють сильніше враження. Проте надмірний контраст стомлює, викликає роздратування, може дезорієнтувати.

Окрім цього, у системі заходів поліпшення умов праці велике значення має підбір оздоровчої флори, яка буде сприяти нормалізації складу повітря, зняттю нервово-емоційної та зорової втоми, естетичному оформленню інтер'єру.

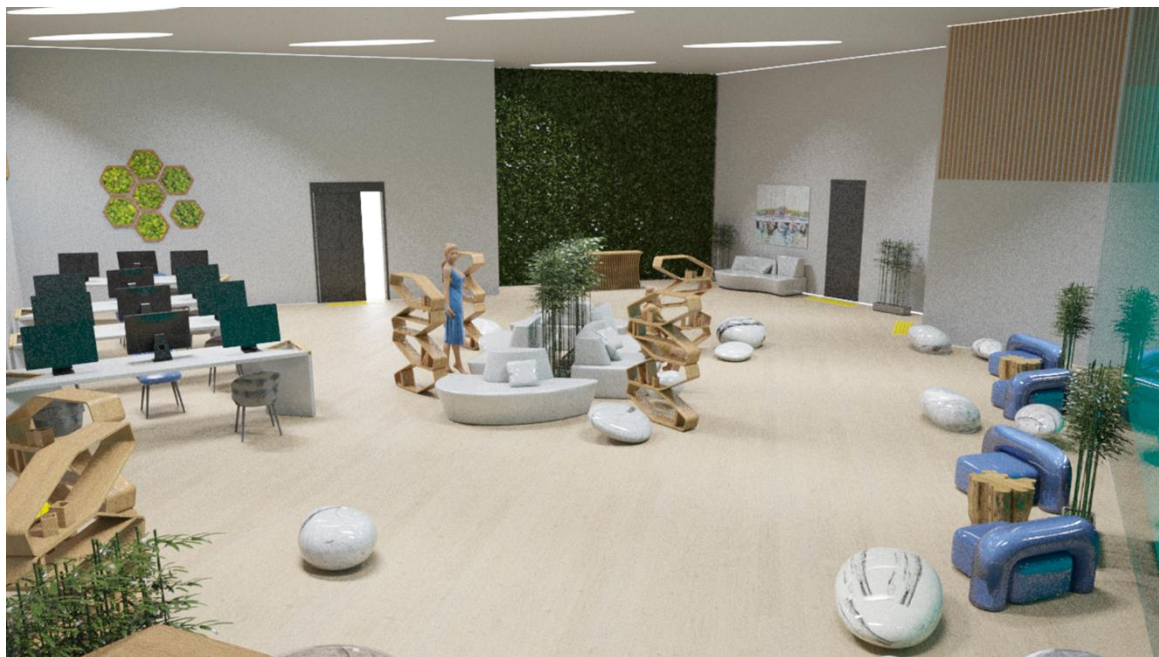
Кімнатні рослини у приміщеннях покращують мікроклімат, виділяють фітонциди, які згубно діють на хвороботворні мікроорганізми, тому у розробленому інтер'єрі присутні рослини.

Озеленення приміщень слід гармонійно поєднувати із загальним інтер'єром.

Забарвлення рослин також впливає на загальний психічний стан людини. Воно може сприяти відпочинку, викликати приємні асоціації або, навпаки, збуджувати, підвищувати працездатність. До прикладу листя усіх відтінків зеленого кольору діє заспокійливо. Світле забарвлення листя і кори рослин створює відчуття легкості. Строкато забарвлене листя сприяє підвищенню працездатності.

При виборі матеріалів для оздоблення та опорядження інтер'єрів медіатек, головними критеріями були зносостійкість, екологічність та практичність використання.

Зала 1:



Зала 2:



3.3. Вимоги до пожежної безпеки, цивільної оборони та охорони праці

Пожежна безпека регламентується планувальними заходами у відповідно до вимог ДБН В.1.1-7-2002, ДБН 360-92.

Згідно з чинними протипожежними нормами будівельного проєктування СНіП 2.02-84 передбачені такі протипожежні заходи:

- зовнішнє пожежогасіння водою з пожежних установлених на присутніх кільцевих водогінних мережах;

- внутрішнє пожежогасіння приміщень водою з установлених на внутрішніх водогінних мережах будівлі.

Внутрішнє пожежогасіння приміщень забезпечується пожежними кранами, встановленими в пожежних шафах, де передбачені місця для встановлення двох вогнегасників згідно СНіП 2.04.01-85. З метою підвищення протипожежної безпеки проєктом передбачається такий захист:

- для захисту будинку від прямого удару блискавки виконується блискавко – захист;
- застосовуються кабелі в оболонці, що не підтримує горіння;
- кабелі, що проходять через приміщення, прокладаються в трубах;
- всі отвори, утроби після прокладки зашпаровуються розчином.

Будинки, споруди та приміщення громадських будинків, їх конструкції, обладнання та опорядження, планувальні вирішення, повинні відповідати протипожежним вимогам ДБН В.1.1-7, ДБН В.1.2-7, ГОСТ 12.01.004, а також вимогам пожежної безпеки будівельних норм за видами будинків та споруд.

Для забезпечення пожежної безпеки в установах проводять пожежну профілактику, яка охоплює комплекс організаційних і технічних заходів, спрямованих на забезпечення безпеки людей, на запобігання пожежі, обмеження її поширення, а також на створення умов для успішного гасіння пожежі.

Для ліквідації пожежі у початковій стадії її розвитку силами персоналу об'єктів застосовуються первинні засоби пожежогасіння. До них відносяться: вогнегасники, пожежний інвентар (покривала з негорючого теплоізоляційного полотна, ящики з піском, пожежні відра, совкові лопати, ломи, сокири тощо), системи автоматичного пожежогасіння.

Первинні засоби пожежогасіння, в залежності від категорії приміщень, можуть розташовуватись як окремо, так і в складі пожежних щитів.

Залежно від агрегатного стану й особливостей горіння різних горючих речовин і матеріалів пожежі за ДБН В.1.1.7-2002 «Пожежна безпека об'єктів будівництва» поділяються на відповідні класи.

Визначення типу та розрахунок кількості первинних засобів пожежогасіння (згідно із ДБН В.1.1.7-2002 «Захист від пожежі. Пожежна безпека об'єктів будівництва») – для адміністративних приміщень площею 20,91 м слід застосовувати два порошкових вогнегасники типу ВП–5 (згідно НАПБ Б.03.002-2007 «Норми визначення категорій приміщень, будинків та зовнішніх установок за вибухопожежною та пожежною небезпекою». ДБН В.1.1.7-2002 «Пожежна безпека об'єктів будівництва»).

Окрім цього адміністративні приміщення повинні бути обладнані автоматичними пожежними сповіщувачами, що реагують на підвищення температури, дим, полум'я. Наприклад такі сповіщувачі як ДТЛ, ІТМ.

Охорона праці та безпека в надзвичайних ситуаціях

Обладнання, що використовується в робочих зонах у приміщеннях є споживачем електроенергії, що живиться від змінного струму 220 В від мережі з заземленою нейтралю та належить до електроустановок по 1000 В закритого виконання.

За способом захисту людини від ураження електричним струмом ЗГІДНО З ГОСТ 12.2.007.0-75* (2001) «ССБТ. Електротехнічні вироби. Загальні вимоги безпеки» І (стаціонарні комп'ютери) та ІІ (освітлювальні прилади, кондиціонери, опалювальні пристрої, сканери, ноутбуки) класу захисту.

Згідно «Правилам улаштування електроустановок» (далі «ПУЕ») виконані конструктивні заходи електробезпеки, що забезпечують захист від випадкового дотику до струмопровідних частин за допомогою їх ізоляції та захисних оболонки.

Згідно з ГОСТ 12.1.009-76 (1999) «ССБТ. Електробезпека. Терміни та визначення» у приладах II класу захисту використовується подвійна ізоляція – електрична ізоляція.

Шляхи евакуації

На шляхах евакуації всередині громадського будинку відстань від дверей найбільш віддалених приміщень (крім туалетів, кімнат для куріння, душових та інших обслуговуючих приміщень) до виходу назовні чи до сходової клітки, забезпеченої зовнішнім виходом, слід приймати згідно ДБН В.2.2-9.2009 27 приміщень громадського призначення, які проєктуються за вимогами ДБН В.2.2-3, ДБН В.2.2-4, ДБН В.2.2- 10, ДБН В.2.2-18, ДБН В.2.2-20, ДБН В 2.2-23 та інших відповідних документів за видами будинків і споруд.

Загальна місткість приміщень, що виходять до тупикового коридору чи холу, не повинна перевищувати 80 осіб.

Ширину проходів, коридорів та інших горизонтальних шляхів евакуації в залежності від виду громадського будинку слід приймати згідно з будівельними нормами за видами будинків та споруд у всіх випадках з урахуванням: одночасної щільності потоку людей, що евакуюються, не більше п'яти осіб на 1 м²: - мінімальної ширини проходів - 1 м; - мінімальної ширини коридору чи переходу, що веде до іншого будинку - 1,4 м.

Коридори завдовжки понад 60 м належить розділяти протипожежними перегородками 2-го типу, розташованих на відстані не більше ніж 60 м одна від одної та від торців коридору. У будинках з умовною висотою понад 26,5 м зазначені перегородки повинні бути протипожежними 1-го типу.

Уклон пандусів на шляхах пересування людей слід приймати згідно з вимогами 6.2.3. ДБН В.2.2-17, а у стаціонарах лікувальних закладів 1:20. 9.1.6 Уклон маршів сходів на шляхах евакуації не повинен перевищувати 1:2 (крім сходів трибун спортивних споруд). Уклон маршів сходів, що ведуть у підземні, підвальні та цокольні поверхи, на горище, а також сходів в

надземних поверхах, не призначених для евакуації людей, допускається приймати 1:1.5.

Кількість підйомів в одному марші між площадками повинна бути не менше ДБН В.2.2-9:2009 28 трьох і не більше 16 (за винятком криволінійних ходів). В одно маршових сходах, а також в одному марші дво- та три маршових сходів у межах першого поверху допускається не більше 18 підйомів.

Загальна місткість з яких передбачається евакуація по сходах, не повинна перевищувати п'яти осіб; ширина проступків у вузькій частині не повинна бути меншою за 0,22 м (у службових сходах - не менше 0,12 м).

Марші та площадки сходів повинні мати огорожу заввишки не менше 0,9 м із поручнями з урахуванням розрахункових категорій відвідувачів та вимог будівельних норм за видами будинків та споруд [33].

Найпоширенішими шляхами евакуації є проходи, коридори, сходи, тамбури, фойє, холи, вестибюлі. Шляхи сполучення, пов'язані з механічним приводом (ліфти, ескалатори), при евакуації не використовуються, оскільки при пожежі або аварії вони можуть вийти з ладу.

Наявність та напрямок руху до евакуаційних шляхів та виходів має бути позначено відповідними знаками безпеки згідно з ГОСТ 12.4.026-76 та змінами, внесеними в нього ДСТУ ISO 6309:2007.

Для безпечної евакуації шляхи та виходи мають відповідати таким вимогам:

- евакуаційні шляхи і виходи повинні утримуватися вільними, не захарашуватися та у разі потреби забезпечувати евакуацію всіх людей, які перебувають у приміщеннях;

- кількість та розміри евакуаційних виходів, їх конструктивні рішення, умови освітленості, забезпечення не задимленості, протяжність шляхів евакуації, їх оздоблення повинні відповідати протипожежним вимогам будівельних норм.

- у приміщенні, яке має один евакуаційний вихід, дозволяється одночасно розміщувати не більше 50 осіб. При перебуванні в приміщенні понад 50 осіб, в ньому повинно бути щонайменше два виходи, які відповідають вимогам будівельних норм;

- двері на шляхах евакуації повинні відчинятися в напрямку виходу з будівель (приміщень). Допускається влаштування дверей з відчиненням усередину приміщення у разі одночасного перебування в ньому щонайбільше 15 осіб, а також у санвузлах, з балконів, лоджій, майданчиків зовнішніх евакуаційних сходів;

- за наявності людей у приміщенні двері евакуаційних виходів можуть замикатися лише на внутрішні запори, які легко відмикаються; килими, килимові доріжки й інше покриття підлоги у приміщеннях з масовим перебуванням людей повинні надійно кріпитися до підлоги і бути небезпечними щодо токсичності продуктів горіння, мати помірну димоутворювальну здатність згідно з ГОСТ 12.1.044-89 «ССБТ. Пожежо-взриво небезпечність речовин та матеріалів. Номенклатура показників та методи їх визначення» та відповідати групам поширення полум'я РП1, РП2 згідно з ДСТУ Б В.2.7-70-98 «Будівельні матеріали. Метод випробовування на розповсюдження полум'я»; сходові марші та майданчики повинні мати справні огорожі із поруччям, які не повинні зменшувати їх ширину, встановлену будівельними нормами. [41].

3.4 Художньо-естетична гармонізація інтер'єру медіатеки

Пошуки колористичних рішень

Колористика дуже важлива в питаннях дизайну. Створення гармонійної й затишної обстановки в інтер'єрі залежить не тільки від загальної дизайнерської концепції та красивих меблів, поєднання кольорів в інтер'єрі грає важливу роль в даному питанні. Правильно підібрана кольорова гамма в інтер'єрі створить в інтер'єрі максимальний комфорт та сприятливий настрій.

Обираючи кольорове рішення для оформлення кімнати, за основу беруться відтінки та напівтони. Відтінок є похідним з основного кольору, для

отримання тону, основний колір необхідно змішати з білим або чорним, отримуючи більш м'який колір. Чим більше світла, тим яскравіше і більш насичено сприймається кольорова гамма в інтер'єрі.

Обираючи колір переважно слід звертатися до кольорових схем та триад. В них зібрані різні варіації кольорів та їх напівтонів.



Відповідно до існуючої колірної теорії, поєднання двох протилежних кольорів, або трьох в рівносторонньому трикутнику називається гармонійним. Точно також гармонійними будуть будь-які чотири кольори, що утворюють прямокутник, тобто дві діаметрально протилежні пари.

Продумуючи інтер'єр, треба правильно обирати колірне оформлення в залежності від розміру, функцій приміщення, пропорцій стін, стелі, особистих уподобань. Колір в інтер'єрі служить не тільки для створення потрібного настрою, але і дозволяє вирішити багато практичних завдань.

Також значення кольору в інтер'єрі може істотно впливати на загальний стан людини: деякі комбінації заспокоюють або провокують на творчу діяльність, інші ж – викликають почуття роздратованості й дискомфорту. Так теплі тони викликають позитивні емоції, підіймають настрій тощо. А холодні заспокоюють, стимулюють працездатність, залежно від насиченості.

Враження, що справляє на людину навколишній простір, значною мірою визначається особливостями сприйняття кольору чи колірних поєднань.

Предмет, що має певний колір, може здаватись людині більш теплим чи холодним, легким чи важким, здаватись ближчим чи віддаленими тощо. Поєднання цих вражень створює колірну атмосферу, визначає емоційну оцінку середовища, той настрій, з яким людина перебуває у просторі. В освітньому просторі колірна атмосфера безпосередньо впливає на навчальний процес, сприяє діяльності чи створює для неї зайві перешкоди. Тому, для закладу медіатек дуже важливо обрати правильну колірну атмосферу.

Нейтральна колірна атмосфера створюється на основі ахроматичних кольорів це білий, сірий та чорний.

В освітньому просторі такий колорит використовується обмежено, оскільки має надто «стерильний», емоційно невиразний характер. Нейтральна колірна атмосфера є гарним тлом та може балансуватися кольоровими елементами/акцентами.

Наприклад білому, сірому чи чорному кольору надається певний кольоровий відтінок, наприклад сіро-зелений чи синьо-чорний. Крім того, в ахроматичну колірну гаму обов'язково вводяться кольорові акценти. Таким чином навіть нейтральна ахроматична колірна атмосфера набуває певної емоційної виразності.

У дипломному проєкті використана нейтральна гамма у поєднанні з акцентами - насиченими меблями. Колір спеціально підібраний таким чином, щоб стимулювати людину до навчання, читання.

Висновки до розділу III

Головна мета дизайн-проєкту створення комфортного середовища для навчання та розвитку незалежно від віку та фізичних можливостей. Планується розробити зручний відкритий простір, з урахуванням ергономічних показників з багатофункціональністю та модульністю приміщення, щоб можна було використовувати предметне наповнення для різних способів проведення часу.

За основу взято об'єкт розроблений студенткою архітектурного факультету КНУБА Ковальчук В.С. за адресою місто Київ, проспект героїв Сталінграда, поруч з метро "Оболонь".

Ділянка розташована поблизу дороги, що забезпечує гарний транспортний зв'язок з інфраструктурою міста.

У розробленому приміщенні є зона рецепції, архівне приміщення, книгосховище, зона відкритого доступу до книг, комп'ютерна зона, читальна зона, зона групової та індивідуальної роботи, універсальна зона, кафе та кухня, санітарна зона.

Розроблений дизайн інтер'єрів медіатеки та її меблювання.

Концепція інтер'єрів полягає в об'єднанні сучасних стильових напрямків з новим технологічним оснащенням, для забезпечення високого рівня комфорту під час навчального процесу.

За функціональним призначенням приміщення були об'єднані в групи для ефективної планувальної організації, що дозволяє створити між ними чіткі технологічні взаємозв'язки, які відповідають санітарно-гігієнічним і протипожежним вимогам, та роблять перебування на території медіатеки безпечним та комфортним.

При виборі матеріалів для оздоблення та опорядження інтер'єрів головними критеріями були зносостійкість, екологічність та практичність.

Охорона праці в Україні представлена багатьма законодавчими актами, які надають робітнику право на охорону його праці. Загальними шкідливими

та небезпечними є чинники, пов'язані з конструктивними особливостями будівлі.

При проектуванні навчального закладу такого як медіатека, важливим є освітлення приміщень. У проєкті використано як природне, так і штучне освітлення, враховані показники пожежної безпеки

РОЗДІЛ IV. РОЗРОБКА ДИЗАЙН-ПРОЄКТУ ТА ОЗДОБЛЕННЯ ДЛЯ МЕДІАТЕКИ

4.1. Особливості художнього рішення елемента (картини) для інтер'єру медіатеки

Море завжди асоціювалося в мене з місцем спокою та сили, як і місця, де здобувають знання, такі творчі простори як медіатека.

Мені хотілося, щоб це був пейзаж рідного краю, рідної землі. Саме тому до розробленого дизайну інтер'єру медіатеки було обрано мотив Маріупольського яхт-клубу.

Мене приваблює романтика моря і яхт, воно як музика, буває різним і хотілося це зобразити на полотні.

Спокійний шум моря заспокоює, налаштовує на гармонію, відновлює душевні сили, шторм же пробуджує захоплення силою природи чи тривогу, так само, як і музика викликає різні емоції та почуття.

Так як картина розміщується у медіатеці, вона повинна за своїм колоритом бути у гармонії з кольоровим вирішенням інтер'єру, а за своїм сюжетом, мотивом заспокоїливо і оптимістично впливати на відвідувача.

Композиція роботи побудована на ритмі з акцентом, де небо й море спокійні, а передній план з яхтами білиш яскравий та цікавий.

Художня робота колористично відтворює природне середовище.

Стиль роботи: реалізм з декоративним поєднанням.

Техніка виконання: олійний живопис.

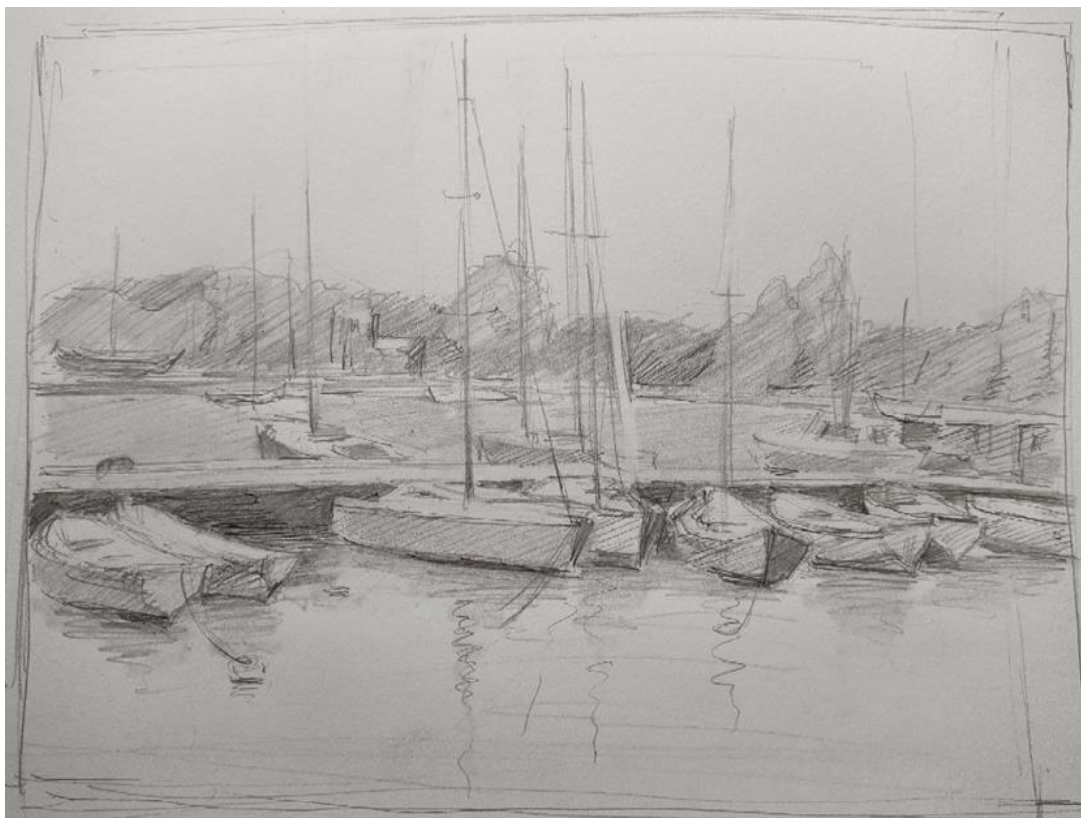
Робота розроблялася за таким планом:

- композиційний лінійний пошук олівцем;
- пошук тонового рішення олівцем;
- пошуки кольору аквареллю;
- ескіз маслом;
- на основі останнього ескізу виконана робота у матеріалі.

Лінійний пошук композиції:



Варіант 1



Варіант 2

Ескіз аквареллю:



Пошук композиції більш декоративного рішення та колориту:



Варіант 1



Варіант 2

В результаті пошуку до роботи було обрано перший варіант декоративного рішення та його колорит. Виконана робота у матеріалі.



Візуалізація картини в інтер'єрі



Робота належить до станкового живопису, тому може бути переміщена в будь-який інший інтер'єр.

Висновки до розділу IV

До розробленого дизайну інтер'єру медіатеки було обрано мотив Маріупольського яхт-клубу. Художня робота колористично відтворює природне середовище.

Робота виконана маслом на холсті формату 60 на 70 см.

У процесі роботи виконані лінійні композиційні пошуки, потім тонові та пошуки у кольорі. Як результат – виконана робота у матеріалі. Створена робота належить до станкового живопису, тому може існувати як у медіатеці, так і бути переміщена в будь-який інший інтер'єр.

Робота посилює ефект від дизайну простору медіатеки.

Загальний висновок

Міжнародний досвід демонструє, що майбутнє бібліотек за їхнім перетворенням в культурно-інформаційні центри, що будуть надавати широкий спектр послуг для різних цільових груп.

Поява медіатек сприятиме підвищенню інтелектуального потенціалу українських міст шляхом створення нового типу інформаційного простору і нових форм обслуговування відвідувачів.

Для цього треба провести зміни в бібліотечній галузі: перегляд застарілих законодавчих актів і нормативів, інформатизацію бібліотек та оновлення матеріально-технічної бази, оновлення книжкових фондів, перенавчання бібліотечних працівників з фокусом на сучасні компетенції.

Потреба в створенні таких просторів зараз дуже актуальна в Україні. Бібліотека перестає бути читальнею та книгосховищем, а має крокувати в ногу з часом.

У науковій роботі виявлено основні тенденції та перешкоди, пов'язані з універсальним дизайном.

Ми всі рівні люди у цьому світі, маємо рівні права та обов'язки. Але на даному етапі розвитку нашої країни люди з обмеженими можливостями частково проігноровані. Не маючи доступу до просторів, де вони можуть спокійно навчатися, розвиватися та спілкуватися – вони ізольовані від соціуму. Не слід забувати, що де зручно і комфортно людині з обмеженими фізичними можливостями, здоровому буде ще комфортніше.

Головною метою дизайн-проекту було створити комфортне середовище для навчання та розвитку незалежно від віку та фізичних можливостей. Розроблено зручний відкритий простір, з урахуванням ергономічних показників з багатофункціональністю та модульністю приміщення, щоб можна було використовувати предметне наповнення для різних способів проведення часу.

За основу було взято об'єкт, розроблений студенткою архітектурного факультету КНУБА, Ковальчук В.С., що розробила архітектурну споруду за адресою місто Київ, проспект героїв Сталінграда, поруч з метро "Оболонь" та на основі даної будівлі було розроблено дизайн внутрішнього середовища, дизайн інтер'єрів медіатеки.

При виборі матеріалів для оздоблення та опорядження інтер'єрів головними критеріями були зносостійкість, екологічність та практичність.

До створеного дизайну інтер'єру медіатеки було розроблено художню роботу за мотивами Маріупольського яхт-клубу. Роботу виконано у техніці олійного живопису. Робота належить до станкового живопису, тому при потребі може бути переміщена в будь-який інший інтер'єр.

Матеріали дипломної роботи можуть бути використані в практичній діяльності для дизайн - проектування інтер'єрів сучасних бібліотек–медіатек.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. А. Мазанік, Є. Іваницька, К. Хачатрянц. Безбар'єрне середовище повинне бути безперервною// Архітектура та будівництво А— 2011. — №3 — С. 18-25
2. Архітектурна типологія громадських будинків і споруд: навчальний посібник – Ковальський Л. М., А. Ю. Дмитренко, В. М. Лях, Г.Л. Ковальська, Кащенко Т.О. - К., 2017. – 481 с.
3. А.Я. Радюк. Сучасні проблеми архітектури та містобудування. Випуск 33. 2013
4. Володін Б. Доступ до інформації всім. Громадські бібліотеки Фінляндії // Бібліотечна справа. - 2003. - № 1. - С. 34-36.
5. Грашин А.А. Методологія дизайн-проектування елементів предметного середовища. - М.: Архітектура - С, 2004. - 232 с.
6. Гуленко В.У. Концепція соціоніки. – К.: Наукова думка, 1992. – 117с.
7. Данило Косенко, інформаційний посібник "Новий Освітній Простір" Загальна редакція: Алевтина Седоченко ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти»
8. ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА В ГАЛУЗІ БІБЛІОТЕЧНОЇ СПРАВИ
Розділ II Стаття 4. Державна політика в галузі бібліотечної справи
9. Додаток до громадської експертизи «Про виконання плану заходів Рівненської ОДА зі створення життєвого середовища для осіб з обмеженими фізичними можливостями та інших мало мобільних груп населення»
10. Доступне середовище. Розділ 2. ВХІД У БУДИНКУ
11. « Доступність до об'єктів житлового та громадського призначення для людей з інвалідністю». Методичний посібник, НАІУ-2011,,:Київ

12. Дубініна О.А. Архітектура медіатек: сучасні засоби виразності/О.А. Дубініна. - 2012.
13. ІНКЛЮЗИВНЕ НАВЧАННЯ В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ Тема 4. Особливості організації інклюзивного освітнього середовища: принципи універсального дизайну та розумного пристосування, ресурсна кімната, медіатека.
14. Конструктор проектування бібліотечних просторів
15. Курбатов Ю. Світло, простір та форма в бібліотеках Алвара Аалто
16. Лінда С.М. Архітектурне проектування громадських будівель і споруд: навч. посіб. / С. М. Лінда; Нац. ун-т «Львів. політехніка». — 2-ге вид., випр. і допов. — Л. : Вид-во Львів. політехніки, 2013. — 642 с.
17. Малік Т.В., Воробйова А.В. Особливості формування сучасного інформаційного простору медіатек там. Вісник ХДАДМ. №78
18. Матліна С.Г. Приваблива бібліотека або Що може реклама: Практичний посібник. - Вид. 2-ге, дод. та перероб. - М.: «Видавництво Ліберейя», 2000. - 128 с.
19. Мінервін Г.В. Основні завдання та принципи художнього проектування. Дизайн архітектурного середовища. - М.: Архітектура - С, 2004. - 96 с
20. Містобудування та територіальне планування (стор.54)
21. Нариси з історії образотворчого мистецтва України ХХ ст. - / Редкол.: В.Сидоренко (голова) та ін. Інститут проблем сучасного мистецтва Академії мистецтв України. в 2 кн. - К.: Інтертехнологія, 2006. -Кн.1. - 544 с.
22. Нормативно - методичні основи архітектурного проектування громадських будівель і споруд: навчальний посібник / В.В.Куцевич, Л.Ю. Брідня, О.С. Рогожнікова; за заг. ред. Куцевича В.В. – К.: КНУБА, 2016. – 112 с.

23. Попова О. А. Адаптація вищих навчальних закладів до вимог інклюзивної архітектури
24. Сварник М. Інклюзивна освіта в Україні: попередній аналіз ситуації /Права дітей з особливими освітніми потребами на рівний доступ до якісної освіти. Інформаційний бюлетень № 1 проекту Міжнародного фонду «Відродження». – К.: Арт-Прес, 2005. – С. 3-13
25. Сидоренко В.Д. Візуальне мистецтво від авангардних зрушень до новітніх спрямувань: розвиток візуального мистецтва України ХХ-ХХІ століть / інститут проблем сучасного мистецтва Академія мистецтв України - К.: ВХ[студіо], 2008. - 188 с.
26. Синтез мистецтв: навч. посібник / В.Г. Чернявський, І.О. Кузнецова, Т.В. Кара-Васильєва, З.А. Чегусова. - К.: НАУ, 2012. - 320 с.
27. Сучасні проблеми архітектури та містобудування. Випуск 23. 2010 Є.А.Бевз
28. Трубецьков К.Є. Простір бібліотеки як глобального інформаційного центру// Архітектон – 2005. – №10.
29. ФОРМОУТВОРЕННЯ КОМУНІКАТИВНИХ ПРОСТОРІВ В ДИЗАЙНІ ІНТЕР'ЄРУ МЕДІАТЕК ЯК ВІДЗЕРКАЛЕННЯ НОВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ Мараховський А. А., Марейчева М. М. Вісник (стр.47)
30. Foster H. (2002). Master Builder
31. McDonaid A. C. (2003). Creating good learning space. In Libraries with oomph: PFI for higher.
32. Alessia Chiambretto & Asta Kronborg Trillingsgaard. Deaf Space Individuality + Integration// MSC04 Architecture Spring, 2016
33. ДБН В 2.2-9: 2018 Громадські будинки (стр.8)
34. ДБН В.2.2-17: 2006. – П.3. Терміни та визначення понять.
35. ДБН В.2.2-17:2006 «Будинки і споруди. Доступність будинків і споруд для маломобільних груп населення»

36. ДБН В.2.2-9:2018 Громадські будинки та споруди. Основні положення
37. ДБН В.2.2-40:2018 Інклюзивність будівель і споруд

ІНТЕРНЕТ ДЖЕРЕЛА

38. <https://www.archdaily.com/355478/maranello-library-andrea-maffei-architects>
39. <http://bo0k.net/index.php?p=achapter&bid=13335&chapter=1>
40. http://www.biglib.com/book/71_Elektronnie_biblioteki_principi_sozdaniya/7179_214Opit_formirovaniya_mediatek
41. <https://oppb.com.ua/docs/vimogi-pozhezhnoyi-bezpeki-do-utrimannya-evakuaciynih-shlyahiv-i-vihodiv#:~:text=До%20евакуаційних%20шляхів%20відносять%20такі,%20С%20фойє%20С%20холи%20С%20вестибюлі.>
42. https://pidru4niki.com/14720316/turizm/dekorativne_mistetstvo_hudozhnomu_oformlenni_interyeriv